

**XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2013. április 16-18.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar**

**TÖRÖKORSZÁG EMBERI JOGI HELYZETE AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI
BÍRÓSÁGÁNAK TÜKRÉBEN, HATÁSA AZ EURÓPAI UNIÓS
CSATLAKOZÁSI FOLYAMATRA**

Jelige: Nilüfer

Dolgozat lezárásának időpontja: 2011. november 2.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
1. Törökország és az Európai Unió kapcsolata.....	6
2. Az Európa Tanács és az Európai Unió viszonyrendszere.....	11
2.1 Az Európa Tanács	11
2.2 Az Európai Unió	15
2.3 Az intézmények közötti együttműködés fejlődése	16
3. Törökország a statisztikák tükrében	19
3.1 Beadványok	19
3.2 Elfogadás, befogadás	22
3.3 Egyezményesértés	26
3.4 Hiányos mutatók	28
3.5 Áttekintés.....	34
4. Bírósági eredmények az Unió megítélésében.....	35
4.1 Turkey Progress Report	36
4.2 Áttekintés.....	40
Összegzés	42
Felhasznált irodalom	44

Bevezetés

Hogyan kerültek az emberi jogok a politika és a biztonságpolitika látókörébe? Ahogy Kondorosi Ferenc fogalmaz: a második világháború rémtetteinek hatására „belopózott az ember a jogokba”.¹ A második világháborút követő évtizedekben fokozatosan alakult ki a biztonság új megközelítése, amelyet neveznek humán, és átfogó biztonságnak is. Heinz Gärtner Nemzetközi biztonság című fogalomgyűjteményében így definiálja ezeket: Az átfogó biztonság „a katonai mellett a biztonság politikai, szociális, társadalmi, gazdasági, ökológiai és kulturális dimenzióját is magába foglalja”.² A humán biztonság fogalmára két meghatározást is hoz: „jelenti először is olyan egzisztenciális fenyegetésekkel szembeni védelmet, mint az éhség, a járványok vagy az elnyomás; másodsor pedig a mindennapi életbe történő valamely hirtelen és fájdalmas beavatkozás elleni védelmet – vonatkozzék akár a lakhatásra, a munkára vagy a közösségre”;³ továbbá, hogy „a humán biztonság »az emberek jogaira, biztonságára vagy életére közvetlenül ható fenyegetésektől való mentességet jelenti«⁴”. Ennek a paradigmaváltásnak lett egyenes következménye az ENSZ által elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 1948 decemberében: az ENSZ elfogadta az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát,⁵ amely végleg véget vetett annak a felfogásnak, hogy az emberi jogok kérdése minden állam belső ügye. Ezzel kezdetét vette az emberi jogok védelmének „sikertörténete”, melynek eredményeként napjainkra több nemzetközi és regionális szervezet gondoskodik ezen jogok tiszteletben tartásáról és hathatós védelméről.

Évtizedünkben, és várhatóan az egész XXI. századunkon átívelő jogfejlődési és biztonsági kérdés, hogy vajon az iszlám vallású országok képesek-e kialakítani működő demokráciákat: összeegyeztethetőek-e az iszlám törvények és hagyományok az európai gyökerekből nőtt, az egyenlőségen, szabadságon, testvériségen alapuló jogállamisággal? Le tudnak-e mondani a biztonság és a hatalomgyakorlás hagyományos eszközeiről, és át tudnak-e térni azok átfogó értelmezésére és alkalmazására? Mindezekkel szorosan összefonódva kialakulhat-e az emberi jogok mindennapi védelme?

¹ Kondorosi Ferenc: Az emberi jogok európai rendszere és védelme. Európa Füzetek 8. Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém, 2001. 7. o.

² Heinz Gärtner: Nemzetközi biztonság. Fogalmak A-tól Z-ig. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2005. 37. o.

³ Uo. 39. o.

⁴ „... means freedom from pervasive threats to people's rights, safety or lives.” Uo. 40. o.

⁵ Thomas Buergenthal: Nemzetközi Emberi jogok. Helikon Kiadó, 2001. 35. o.

Dolgozatomban ennek a kérdéskörnek egy részletét veszem górcső alá. Igencsak aktuális ez a kérdés Törökország esetében, amely évtizedek óta arra törekszik, hogy európai állammá, és az Európai Unió teljes jogú tagjává váljon. Ennek ellenére, vagy talán emiatt Törökország sokak véleménye szerint identitásválsággal küzd, amelynek megoldásáig nem születhet döntés arról, hogy Törökország csatlakozhat-e az Európai Unióhoz, hiszen nem a mostani, hanem majd az új Törökország tagságáról kell döntést hoznia az Európai Uniónak – és persze az egyes tagállamoknak is. Előző tanulmányomban⁶ Törökország Európai Unióhoz fűződő viszonyával foglalkoztam, illetve a csatlakozással kapcsolatos összetevőkkel: Törökország 20. századi történelmével, a török-EU kapcsolatfelvétel körülményeivel, a kezdeti nehézségekkel, a csatlakozás külföldi és belföldi megítélésével, a megítélést befolyásoló tényezőkkel, illetve a nemrég megkezdett tárgyalási folyamatokkal. Az emberi jogok kérdéskörével akkor egy alfejezet erejéig volt lehetőségem foglalkozni, ez a téma azonban régóta kiemelkedő fontosságú számomra, így mire a dolgozat elkészült, nem volt kérdés a kutatás további iránya.

A csatlakozási tárgyalások folyamán az Európai Unió képviselői többször megfogalmazták, hogy a török csatlakozásnak két fő akadálya van: az egyik a kulturális különbözőség, a másik az emberi jogok helyzete.⁷ A törökországi emberi jogok helyzetének fokozott figyelemmel követése látható az uniós dokumentumokban, a helyzetkép megrajzolásában azonban az Európai Unió nagymértékben figyelembe veszi egy másik európai szervezet, az Európa Tanács eredményeit is, sőt, mondhatni az Európai Unió elismeri az Európa Tanács, és az Európa Tanács által alapított Emberi Jogok Európai Bíróságának primátusát az emberi jogokkal kapcsolatos vitás kérdések elbírálásában. Így lett dolgozatom témája az emberi jogok helyzete Törökországban, annak az Emberi Jogok Európai Bírósága általi ítéletei, illetve annak hatása Törökország Uniós kapcsolataira, és csatlakozási folyamatára. A háromoldalú kapcsolatok kezdetektől való vizsgálata túlmutat ezen dolgozat keretein, ezért egy kijelölt időszak képezi dolgozatom tárgyát. A 2001 márciusában megrendezett uniós csúcsertekezleten az állam- és kormányfők elfogadták az EU-török partnerségi szerződést, amellyel megindulhattak a tényleges csatlakozási tárgyalások és megfigyelések – vizsgálatom kezdetének így 2002-t jelölöm ki, és mivel a 2011-es évről nincsenek még végleges statisztikák és beszámolók, ezért az utolsó vizsgált évem 2010. A

⁶ Pátyodi Szandra: Törökország Európai Unió csatlakozási folyamata, különös tekintettel a 2010-es alkotmánymódosításra. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem 2010.

⁷ Rada Csaba-Rada Péter: Törökország európai uniós csatlakozásának biztonsági aspektusai. Külügyi Szemle, 2007/4 20-22. o.

2011-es történésekről is szólni fogok, leginkább előrejelzés, illetve becslés- jelleggel. A dolgozat zárása 2011. november 2-án történt, az azóta eltelt időszak eredményeinek áttekintését prezentációm során fogom elvégezni.

A tanulmány első fejezetében összefoglalom az előző dolgozatom e téma szempontjából fontos következtetéseit. A második részben az Európa Tanács és az Európai Unió közös gyökereiről írok, és megvizsgálom a két szervezet egymáshoz fűződő viszonyát. Következőnek bemutatom, hogy a vizsgált időszak bírósági döntései alapján milyen kép rajzolódik ki Törökországról. Ehhez az Emberi Jogok Európai Bírósága által publikált bírósági eseteket, évkönyveket és statisztikákat használok, és végzem ezek másodelemzését. Ezután azt követem nyomon, hogy az előző fejezetben tárgyalt bírósági helyzet hogyan hat Törökország és az Európai Unió kapcsolatára. Végül a téma szabatos ismertetése után azt az eredményt várom, hogy a konklúziók során elmondhassam: a reformok hatására, illetve az Európai Unió egyre közelebbi figyelő tekintete nyomán 2002-től napjainkig kimutathatóan javult az emberi jogok helyzete Törökországban.

1. Törökország és az Európai Unió kapcsolata

Törökország demokratikus fejlődésének alapjait Kemal Atatürk rakta le az első világháborút követő egy évtizedben: szétválasztotta az államot és az egyházat, európai mintára hozott létre állami intézményeket, és lehetővé tette a politikai pluralizmust. A második világháborúban, és a hidegháborús időszakban Törökország a nyugati világhoz kapcsolódik. Ennek fő oka, hogy földrajzi elhelyezkedése miatt a NATO-ban igen fontos geostratégiai szerephez jut – azt is mondhatnánk, hogy az Amerikai Egyesült Államok után Törökország a NATO második legfontosabb állama. Ezért mind az amerikaiaknak, mind a nyugat-európai államoknak fontos volt, hogy minél több szállal kössék Törökországot a nyugathoz. Így lehetett 1954-től az Ankarai Egyezmény ratifikálásával Törökország az 1950-ben alakult Európa Tanács tagja, és 1964-től az Európai Gazdasági Közösség társult országa. Ezen aktuális hatalmi érdekek nyomán kötött megállapodásoknak eredményeként került Törökország és az Európai Unió egy olyan csatlakozási folyamatba, amely mindkét félnek egyre inkább terhet és konfliktust, mint eredményt és koalíciót jelent.

Hosszú múltra tekint vissza Törökország és az Európai Unió kapcsolata.⁸ Gazdasági együttműködés már az 1950-es évek elejétől összekötötték őket, hivatalosan 1963-ban fogadták el a társulási szerződést, amely 1964. január elsejétől lépett életbe. A tagsági kérelmet a török vezetés még 1987-ben benyújtotta az akkor még csak gazdasági integrációt megvalósító unióba, a csatlakozási tárgyalások azonban csak majd két évtizeddel később, 2005-ben kezdődhettek meg a már politikai és intézményi integrációra is törekedő Európai Unióval.⁹ Így, bár Törökország szándéka változatlan a csatlakozást illetően, az unió belső változásaiból fakadó kihívásokkal is szembe kell néznie a csatlakozás érdekében, amellyel eredetileg nem kellett számolni a csatlakozási kérelem benyújtásakor. Az Európai Közösség igen korán, már az 1989-es előzetes jelentésében hangsúlyozta, hogy Törökország esetében egy teljesen egyedi csatlakozási folyamatra lehet számítani.¹⁰ Az 1990-es években lassította a tárgyalásokat, hogy az Európai Közösség ekkor inkább a mélyítésre, mint a bővítésre koncentrált. A kapcsolatoknak a vámunió utolsó fázisának 1995. december 31.-én hatályba

⁸ Összefoglalva: Pátyodi Szandra: Törökország európai uniós csatlakozási folyamata, különös tekintettel a 2010-es alkotmánymódosításra. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem 2010. 6-13. o.

⁹ Rada Csaba-Rada Péter: Id. mű. Külügyi Szemle, 2007/4 3. o.

¹⁰ Törökország: az Ankarai Megállapodástól a csatlakozási tárgyalásokig http://www.euvonal.hu/index.php?op=csatlakozas_csatlakozasdokumentumok&id=19 letöltés ideje: 2011. október 26.

lépése adott újabb lökést. 1998 márciusára az Európai Közösség kidolgozta az „Európai stratégia Törökországnak” című javaslatot, és 1999 decemberében Helsinkiben Törökország több mint két évtizedes várakozás után elnyerte a hivatalos tagjelölti minősítést.¹¹ Az Európai Unió elvárásainak megfelelően 2001 márciusától elindította hétlépcsős jogharmonizációs reformprogramját.¹² Nagy jelentőséggel bírt az Európai Tanács 2002. decemberi csúcstalálkozója, ahol kimondták: ha a 2004. decemberi tanácsi ülésen úgy találják, hogy Törökország megfelel a koppenhágai kritériumoknak, elkezdődnek a csatlakozási tárgyalások. 2002-ben végül nagy nemzetközi meglepetésre a török kormány eltörölte a halálbüntetést,¹³ illetve még ugyanebben az évben ratifikálták az Emberi Jogi Egyezmény 6. és 13. jegyzőkönyvét.¹⁴ Így Törökország a koppenhágai kritériumoknak megfelelőnek találtatott, és 2005. október 3.-án megindulhatott a tárgyalások első, 2006. június 12.-én pedig a második szakasza.

Az Európai Unió tagországai igen megosztottak a török csatlakozással kapcsolatban: a csatlakozást mindössze a déli államok politikusai és állampolgárai támogatják, a többi állam inkább csak nem akarja felvállalni a vétőző ország ódiumát. Viszont amíg az állampolgárok véleményét inkább a félelem irányítja, addig a politikai szereplők inkább attól tartanak, hogy a nagy lélekszámú Törökország felborítaná az uniós hatalmi viszonyokat. A csatlakozás egyetlen, a politikai élet által is elismert előnye Törökországnak az európai biztonságra gyakorolt hatása: egyrészt Törökország katonai ereje sokat lendítene Európa NATO-függőségén és uniós befolyási övezetté tenné a Közel-Keletet és a Kaukázust, másrészt a török hadsereg „akciórádiusa” kiterjed a közel-keleti nyersanyag-lelőhelyekre, így mondhatni bebetonozná Európa gazdasági biztonságát.¹⁵

¹¹ Törökország: az Ankarai Megállapodástól a csatlakozási tárgyalásokig
http://www.euvonal.hu/index.php?op=csatlakozas_csatlakozasdokumentumok&id=19 letöltés ideje: 2011. október 26.

¹² Malte Brosig (ed): Human Rights in Europe – A Fragmented Regime? Frankfurt am Main, 2006. 239-242. o. Az első reformcsomag 2002 februárjában lépett életbe, a második 2002. március 3.-án, a harmadik 2002 novemberében, a negyedik és ötödik reformcsomag 2003 januárjában, a hatodik csomag 2003. július 15.-én, 2003. július 30.-án pedig az utolsó, hetedik reformcsomag lépett életbe.

¹³ Flesch István: A demokratikus iszlámbarátok kormányzása. A Török Köztársaság története. Budapest, Corvina Kiadó, 2007. 136-140. o.

¹⁴ Rada Csaba-Rada Péter: Id. mű. Külügyi Szemle, 2007/4 11. o.

Eredeti: Amnesty International (2004): Europe and Central Asia Summary of Amnesty International' Concerns in the Region January-June 2004.

<http://web.amnesty.org/library/Index/ENGEUR010052004?open&of=ENG-TUR> (letöltés: 2005. 04. 02.)

¹⁵ Rada Csaba-Rada Péter: Törökország Európai Uniói csatlakozásának biztonsági aspektusai. Külügyi Szemle, 2007/4 12. o.

A török EU-csatlakozást belső és külső tényezők egyaránt befolyásolják, amelyeknek egyaránt van pozitív és negatív vonásuk is.¹⁶ Ilyen belső tényező a földrajzi, a társadalmi, a gazdasági, az emberi és kisebbségi jogi aspektus, külső tényező a kulturális különбözőség és a szomszéd-sági politikák. Földrajzi szempontból Törökország 3%-a fekszik európai területen, és 97%-a ázsiai területen. Maga a tény, hogy két kontinensen fekszik, nem lenne probléma, hiszen más uniós tagállamnak is vannak Európán kívüli területei, de messze nem ilyen arányban – mégsem ez a fő hangsúly. Törökország földrajzi kettősségét a szomszéd-ságában fekvő államok jelentik: egy sikeres európai integrációval pozitív példaként járhat elől: bebizonyíthatja a többi iszlám vallású államnak, hogy az Unió és a „nyugati világ” által képviselt értékek – a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok tiszteletben tartása – egy muszlim többségű állam számára is elfogadhatóak; ugyanakkor komoly terheket is róhat az Európai Unióra egy ilyen instabil térség közelsége. Gazdasági szempontból Törökország az Európai Unió legelmaradottabb országa lenne, hatalmas összegeket emésztene fel az ország minden régiójának uniós színvonal-közeli állapotba hozása.¹⁷ Ugyanakkor minden korábbi csatlakozásnál látható volt, hogy bár a csatlakozott ország is fejlődött a csatlakozásnak köszönhetően, igazán nagy fejlődés a korábbi tagállamokban ment végbe, amelyek kihasználták a fejlettségi különbségekben rejlő potenciálokat. Így Törökország kétoldalú kockázatos befektetés. Társadalmi szempontból Törökország rendelkezik Európa legegészségesebb demográfiai mutatóival – szemben az európai öregedő és csökkenő társadalomképpel. A török csatlakozással évi negyed millió képzett munkavállaló állna az Európai Unió rendelkezésére, csökkentve a 2050-re akár tízmilliós munkaerőhiányt.¹⁸ A bevándorló munkaerő jelentősen javítaná az uniós korfát, egy időre megoldaná a nyugdíjrendszer vi-sz-száságait, és növelné a fogyasztást. Nagy kihívást jelenthet azonban a német tapasztalatok alapján a bevándorlók integrálása. A kisebbségi és emberi jogok kérdésével a későbbiekben kimerítően foglalkozom, ezért rövid ismertetésüktől eltekintek. A kulturális különбözőségek leginkább sztereotípiákban élnek tovább, amelyek idegenkedést és félelmet szülnék mint a török, mint az uniós lakosság körében. Az európaiakban félelmet szü-l a kereszténységtől ennyire elütő vallás, és a szélsőséges hívők egy részéből szerveződő terroristacsoportok. A média negatív közvetítő hatására úgy érezhetjük, hogy minden iszlám

¹⁶ Összefoglalva: Pátyodi Szandra: Törökország európai uniós csatlakozási folyamata, különös tekintettel a 2010-es alkotmánymódosításra. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2010. 30-41. o.

¹⁷ Balázs Judit: Törökország Kelet és Nyugat között
<http://terebess.hu/keletkultinfo/OszmanIII.v%E9gleges.pdf>
letöltés ideje: 2011. november 1.

¹⁸ Becsey Zsolt: Az Európai Unió keleti bővítésének előnyei az Európai Unió számára, PHD értekezés, Budapest, 2001 http://phd.lib.uni-corvinus.hu/103/1/becsey_zsolt.pdf letöltés ideje: 2011. október 26.

vallású egyén terrorista, miközben Európában és Törökországban is muszlimok milliói élnek békésen az életüket – akár keresztény közösségek között is. A csatlakozás támogatói emlékeztetnek arra, hogy az európai államok sem egységes utat jártak be a fejlődésük során – nézzük csak az iparosodó, demokratizálódó nyugatot és az agrárius, elnyomó rendszerekkel működő keleti területeket – amelyek integrációja különösebb zökkenő nélkül bekövetkezett. Ha megvalósulna Törökország békés európai integrációja, azzal véget érne Fukuyama¹⁹ világainak harca.

Az Európai Unió csatlakozási folyamat legutóbbi momentuma a 2010. szeptember 12-én megtartott népszavazás volt, amelyben a török alkotmány 26 pontjának²⁰ módosításáról kérdezték a lakosságot. Ennek értelmében módosították a törvény előtti egyenlőségről, az adatvédelemről, a mozgásszabadságról, a gyermekek jogairól, a szakszervezeti törvényről, a kérvény benyújtásához való jogról, a parlamenti tagság elvesztéséről, a házelnökről, a bírói felülvizsgálat igénybevételéről, a közszolgálatról, az igazságszolgáltatás felügyeletéről, a katonai igazságszolgáltatásról, az alkotmánybírárságról, a bírók és ügyészek legfelsőbb tanácsáról, a gazdasági tervezésről, és az ideiglenes 15. cikkről döntöttek a referendumban. Az Európai Unió üdvözölte a változtatásokat, és azokat az Unióba vezető út fontos lépésének nevezte.²¹ A törökországi ellenzék azonban az alkotmánymódosításban az alkotmány iszlamista gyökerekkel való átszövését látja, amelyek az AKP (Igazság és Fejlődés Pártja), a kormányzó párt hatalmának bebetonozását szolgálja. A pozitívumok mellett aggodalomra adhat okot a bírói testület és az igazságszolgáltatás feletti kormányi ellenőrzés, a közvetlen elnöki kormányzás kialakítása, illetve a katonai erők szerepének korlátozása, amely az uniós normák szerint jogosan elvárt követelmény, az eltérő fejlődési út miatt pont ezzel iktatták ki Törökország demokratikus létének alapkövét.²²

Az Európai Parlament napirendjén legutóbb 2011. február 11-én szerepelt a tagjelölt országok értékelése. Ekkor Törökországgal kapcsolatban azt állapították meg, hogy a reformok területén megint csak korlátozott volt az előrelépés, és újra emlékeztették Ankarát, hogy a csatlakozási tárgyalások egy hosszú és nyitott folyamat részei. A képviselők

¹⁹ Francis Fukuyama: A történelem vége és az utolsó ember. Európa Könyvkiadó, 1994.

²⁰ Népszavazás a török alkotmányreformról: a módosítandó cikkek.

<http://karpatinfo.net/kulfold/2010/09/10/nepszavazas-torok-alkotmanyreformrol-modositando-cikkek> letöltés időpontja: 2011. 10. 26.

²¹ Törökországban többséget kapott az alkotmánymódosítás.

http://hvg.hu/vilag/20100912_torokorszag_alkotmanymodositas letöltés ideje: 2011. október 26.

²² Dobrovits Mihály: A török alkotmányreferendum tanulságai. Gyorselemzések 2010/14.

<http://www.kulugyiintezet.hu/pub/displ.asp?id=PGQUCZ> letöltés ideje: 2011. 10. 26.

hiányolják a társulási szerződés kiegészítő jegyzőkönyvének végrehajtását, sürgetik a török katonák Ciprusról való kivonulását. Pozitívumként értékelték azonban a demokratikus nyitásról kialakult párbeszédet, a kurdokkal és örményekkel való viszony normalizálását, illetve a Nabucco-vezetékéről szóló szerződés aláírását.²³

Összességében elmondhatjuk, hogy a második világháború vége óta Törökország hatalmas változásokon ment keresztül, mely változások sajnos még mindig nem elegendőek ahhoz, nem lettek eléggé európaiak ahhoz, hogy az Európai Unió részesévé válhasson. Az elhúzódtó tárgyalások, Brüsszel újabb és újabb elvárásai lassan elveszi a török vezetés és lakosság lelkesedését, és egyre inkább teret hódít az euroszkepticizmus. A török közéletben és a közel-keleti régióban bekövetkezett változások hatására egyre inkább teret nyer egy „harmadik utas” politika kialakítására való igény, amely se nem a muszlim hagyományokra épülő tradicionális társadalom, se nem a nyugati típusú demokrácia. Ankara azt azonban egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy az emberi jogok tiszteletben tartása és védelme minden esetben a legfontosabb védendő értékek között foglal helyet.

²³ EP szavazások a tagjelölt országok felkészüléséről.

<http://www.euroinfo.hu/eu-bovites/ep-szavazas-a-tagjelolt-oroszagok-felkeszueleserl.html>
letöltés ideje: 2011. október 26.

2. Az Európa Tanács és az Európai Unió viszonyrendszere

Ebben a fejezetben röviden áttekintem a két szervezet történetét, az együttműködés kialakulásának fokozatait. Bemutatom, hogyan lett egyre fontosabb szerepe az Emberi Jogok Európai Bíróságának az európai emberi jogi kontrollban, és ítéletei miként lettek Törökország csatlakozási tárgyalásainak meghatározó elemei.

2.1 Az Európa Tanács

Winston Churchill egy 1942-ben kelt, Anthony Edennek címzett levelében a következőket írta: „Most még nehéz erről beszélni, de bízom benne, hogy az Európai Család [a háború után] egységesen fog fellépni egy Európa Tanács alárendeltjeként.” Ugyanebben az évben, március 21-én az angol alsóházban elmondott beszédében újból egy „Európa Tanácsot” emlegetett, melynek célja, hogy Európa nemzeteit összefogja, és egy olyan békés, politikai alapokon nyugvó, az Amerikai Egyesült Államok politikai rendszeréhez hasonló rendszer jöjjön létre, amely megakadályozza, hogy az európai népek között még egyszer ilyen borzalmas háború alakulhasson ki.²⁴

A nemzetközi szervezetek sorában előbb jött létre az ENSZ, melynek alapokmánya egyelőre csak a célok és elvek között deklarálta általánosan az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletének elmozdítását,²⁵ de hamarosan elfogadják az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát is, amely mint ENSZ közgyűlési határozat nem bír kötelező erővel, de szokásjogi alapon mindenképpen kötelezőnek tekinthető.²⁶ 1949. május 5-én végül megalakul az Európa Tanács is tíz alapító tagállammal,²⁷ melyhez három hónappal később, augusztus 9-én Törökország is csatlakozott.²⁸ Ez a momentum Törökország Uniós csatlakozási jogosultságának szempontjából hatalmas jelentőséggel bír, hiszen az Európa

²⁴ Baneth András: Az Európai Unió és az Európa Tanács kapcsolata. Külügyi Szemle, 2002/3 16-17 . o

²⁵ Alapokmány 1. cikk 3. bekezdése.

²⁶ Kardos Gábor: Üres Kagylóhéj. Budapest, Gondolat, 2003. 19-21. o.

²⁷ Belgium, Hollandia, Luxemburg, Dánia, Franciaország, Írország, Egyesült Királyság, Norvégia, Olaszország, Svédország.

²⁸ Baneth András: Az Európai Unió és az Európa Tanács kapcsolata. Külügyi Szemle, 2002/3 16-17 . o

Tanács és az Európai Unió tulajdonképpen azonos felvételi kritériumokkal fogad új tagot szervezetébe. Az Emberi Jogok Európai Egyezményét a Tanács 1950. november 4-én fogadta el, és a ratifikálási folyamat lezárultával, 1953. szeptember 3-án lépett hatályba.²⁹ Bár az Egyezmény részesévé csak az Európa Tanács tagállamai válhattak,³⁰ az Európa Tanács alapszabálya nem követelte meg, hogy tagállamai megerősítsék azt. A hidegháborút követő évekre, amikor a közép-kelet-európai országok jelezték felvételi kérelmüket, már minden tagállam ratifikálta az Egyezményt, ezért a Tanács úgy határozott, hogy a tagság elnyerésének feltételévé teszik az Emberi Jogok Európai Egyezményének megerősítését.³¹

1959 szeptemberében az egyezmény két intézményt hívott életre: az Emberi Jogok Európai Bizottságát és az Emberi Jogok Európai Bíróságát. A Bizottság „ugyanannyi tagból áll, amennyi az egyezményben részes magas szerződő felek száma”,³² a Bíróság pedig „ugyanannyi bíróból áll, mint az Európa Tanács tagjainak száma”.³³ Hivatali idejük alatt a bírák személyes minőségükben járnak el, „magas bírói hivatal betöltéséhez szükséges képesítéssel rendelkeznek vagy elismert szakértelemmel bíró jogászok”, akiknek a szakmai felkészültségen túl „magas erkölcsiséggel” is kell rendelkezniük hivataluk betöltéséhez.³⁴

Az Európa Tanács jogi rendszerének forrása két, a Tanácson belül elfogadott egyezmény: az egyik a már tárgyalt Emberi Jogok Európai Egyezménye, a másik az Európai Szociális Karta, amelyet 1961-ben fogadnak el Torinóban, és tulajdonképpen az előzőnek gazdasági és szociális megfelelője, vagyis: az egyezmény az alapvető polgári és politikai jogokat nyilvánítja ki, a karta pedig a gazdasági és szociális jogokat biztosítja.³⁵ Céljuk, hogy megfosszák a többséget azon jogtól, hogy önkényesen elvegye a kisebbségi és egyéni jogosultságokat.³⁶ Az előbbi megsértését vizsgálják az Emberi Jogok Európai Bíróságán, míg az utóbbit a Szociális Jogok Európai Bizottsága.

Kezdetben az egyezmény alapján a bíróságnak csak jogviták eldöntésére vonatkozó hatásköre volt, később, a második jegyzőkönyv elfogadásával ez egy korlátozott tanácsadói véleményezési hatáskörrel bővült.³⁷ Azonban az Egyezmény megerősítésével a tagállamok

²⁹ Lásd általában A. H. Robertson & J. G. Merrills: Human Rights in Europe. 3rd ed. (1993)

³⁰ Lásd az egyezmény 66. cikkének 1. bekezdését.

³¹ Thomas Buergenthal: Nemzetközi emberi jogok. Helikon Kiadó, 2001. 90. o.

³² Az egyezmény 20. cikke.

³³ Az egyezmény 38. cikke.

³⁴ Az egyezmény 39. cikkének 3. bekezdése.

³⁵ Baneth András: Az Európai Unió és az Európa Tanács kapcsolata. Külügyi Szemle, 2002/3 16-17. o.

³⁶ Polgári Eszter: A strasbourgi bíróság és az európai konszenzus. Fundamentum, 2005. 1. szám 10. o.

³⁷ Thomas Buergenthal: Nemzetközi emberi jogok. Helikon Kiadó, 2001. 111. o.

nem kerültek automatikusan a bíróság jogkörébe. Ehhez szükség van egy külön elfogadó nyilatkozatra, amellyel egy meghatározott időtartamra fogadja el a bíróság joghatóságát, és ha továbbra is az ellenőrzési mechanizmus részese akar maradni, annak lejártakor – általában 3-4 év elteltével megújítja.³⁸

Az egyezmény szerint a Bíróság ítélete végleges, és a „magas szerződő felek vállalják, hogy tartják magukat döntéseikhez minden olyan ügyben, amelyben félként szerepelnek”.³⁹ Továbbá, a bírósági ítélet csak az ügyben érintett állam számára kötelező, vagy nem kötelező precedensek a részes államok számára. A Bíróság gyakorlatát figyelve azonban látható, hogy igen következetes döntései meghozatalában, vagyis a tagállamoknak érdemes a későbbi jogsértés elkerülése érdekében harmonizálni belső jogukat a bíróság majd minden döntésével. A Bíróság olyannyira következetes ítéletei meghozatalában, hogy csak akkor értelmezi újra az Egyezmény szövegét és változtat bírálói gyakorlatában, amennyiben a tagállamok nagyobb részében már bekövetkezett a változás – vagyis a már meglévő tagállami gyakorlatot csak leköveti, nem gyakorol aktív normaalkotói feladatokat.⁴⁰ 1983-ban módosították a bíróság eljárási szabályzatát, így innentől az egyének saját jogon megjelenhetnek a bíróságon, és külön képviselhetik is őket.⁴¹

Néhány éven belül az egyezmény saját sikerének áldozatává vált. Az Emberi Jogok Európai Bírósága olyan ismertségre és elismertségre tett szert, melynek következtében – főleg az egyéni panaszok engedélyezésének következtében – olyan mennyiségű panasz érkezett be a bírósághoz, amely ügghátralék megbénította a hatékony igazságszolgáltatást. Ezért a Miniszteri Bizottság 1993. május 23-án utasítást adott a szervezeti reformok megkezdésére, és 1993. szeptember 30-ig történő befejezésére. E szerint a bírók száma továbbra is megegyezett az egyezményben részes tagállamok számával, azonban a továbbiakban a bíróság bizottságokban és kamarákban is tevékenykedett.⁴²

A Bíróság hatásos működéséhez azonban további reformokra volt szükség: ezért 1998. november 1-től hatályba lépett a tizenegyedik módosító jegyzőkönyv. A bírakkal szembeni

³⁸ Az egyezmény 46. cikke.

³⁹ Az egyezmény 52. és 53. cikke.

⁴⁰ Polgári Eszter: A strasbourgi bíróság és az európai konszenzus. Fundamentum, 2005. 1. szám 6. o.

⁴¹ A módosított egyezmény 34. cikkelye: „A Nagykamara a) határozatot hoz a 33. Cikk vagy a 34. Cikk alapján benyújtott kérelmek esetén, ha egy Kamara a 30. Cikk alap-ján hatáskörét átadta, vagy ha az ügyet a 43. Cikk alapján terjesztették elé; b) határozatot hoz azokban a kérdé-sekben, amelyeket a Miniszteri Bizottság a 46. Cikk 4. bekezdése alapján a Bíró-ság elé terjeszt; és c) megvizsgálja a 47. Cikk alapján tanácsadó vélemény iránt benyújtott kérelmeket.”

⁴² Thomas Buergenthal: Nemzetközi emberi jogok. Helikon Kiadó, 2001. 121-123. o.

korábbi elvárások nem változtak, újdonság azonban, hogy a bírákat hat évre választják, illetve a bírói megbízatás a 70. életév betöltésével lejár. A háromtagú tanácsokat a kamarák hozzák létre saját tagjaikból tizenkét hónapos időtartamra, feladatukul az egyéni kérelmek megvizsgálását szabták. A kamarák héttagúak, tagjaikat három évre választják. Működésében részt kell vennie annak a bírónak, akit az ügyben szereplő állam képviselőjére választottak. Először a beadványok elfogadhatóságáról, majd érdeméről döntenek. Ha az ügy érdemesnek találtatott, akkor a tizenhét tagú Nagykamara elé utalják. A Nagykamara részben az átengedett, részben a megfellebbezett ügyek esetében jár el.⁴³ Míg korábban az eljárási kérelmeket az Emberi Jogok Európai Bizottságához nyújtották be, a jegyzőkönyv rendelkezik arról is, hogy 1998-tól kezdve a kérvények benyújtásának helye a Bíróság.⁴⁴

Napjainkra az Európa Tanács és szervezetei egyértelműen a polgári és politikai jogok alkotmánybíróságává váltak Európában. Mégis, a kétezres évek elején egyre inkább teret nyert az a nézet, hogy az Európa Tanácsnak már nincs létjogosultsága, így idő kérdése, és az Európai Unió idővel magába fogja olvasztani. Az Európa Tanács jövőjének megvitatására létrehozott Bölcsék Tanácsa azonban továbbra is hangsúlyozza: „Az Európai Unióra mint az Európa Tanács természetes partnerére kell tekinteni, mivel azonos eszmei alapokon áll mindkét szervezet. E két intézmény azonos módon valósítja meg elgondolásait. Ez a megállapítás különösen fontos, mivel az Európa Tanácsnak hatalmas földrajzi kiterjedése és kiemelkedő tapasztalata van a jogi normák kidolgozásában és alkalmazásában, ezen felül a demokratikus intézmények kiépítésében és a jogharmonizációban is kimagasló érdemekkel bír. Így elmondható, hogy az Európa Tanács előkészítette a terepet az Európai Unió későbbi bővítéséhez.”⁴⁵ Egy évtizeddel későbbre ez a kérdés már eldőlt, hiszen zajlanak az Európai Unió csatlakozási tárgyalásai.

⁴³ Thomas Buergenthal: Nemzetközi emberi jogok. Helikon Kiadó, 2001. 125-129. o.

⁴⁴ Szemesi Sándor: Az Európai Unió és a közösségi jog szerepe az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában. Acta Humana 17. évf. 2006. 2. szám 50-68. o.

⁴⁵ Baneth András: Az Európai Unió és az Európa Tanács kapcsolata. Külügyi Szemle, 2002/3 28-29. o.

2.2 Az Európai Unió

A második világháború végeztével Mitterand francia miniszterelnök szorgalmazta egy olyan gazdasági szövetség létrehozását, amelyben Németország iparát, kereskedelmét és fejlődését egyenlőségen alapuló partnerkapcsolatok keretein belül ellenőrizhetik a győztes hatalmak.⁴⁶ E cél érdekében 1951. április 18-án a hat alapító tagállam⁴⁷ képviselője aláírja az Európai Szén- és Acélközösség alapító okiratát, 1952. május 27-én az Európai Védelmi Közösségről szóló szerződést, 1952. november 10-én Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezményt (GATT), 1954. október 23-án a Nyugat-Európai Unió (WEU) alapító okiratát, 1957. március 25-én az Európai Gazdasági Közösséget (EGK) és Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződéseket (EURATOM).⁴⁸ Az integráció során létrehozott Európai Bíróság feladata a kezdetektől fogva a közösségi jog betartásának biztosítása, a szerződések értelmezése és alkalmazásuk ellenőrzése.⁴⁹

A biztonság mint emberi jog garantálása eleinte ellentmondásos módon érvényesült a nyugat-európai integrációs folyamatban. A tagállamok már korábban is hirdették a demokráciát, a jogállamiságot és az alapvető értékek között számon tartott emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletét. Az az „európai” identitás, amelyet az alapszerződések próbálnak megfogalmazni, erőteljes emberi jogi tartalmat sugároz: a felvilágosodás eszmerendszeréből kinövő nyugat-európai tudat a nyugati kereszténység és a reformáció puritán értékrendjét elegyíti. Ennek ellenére az Unió keretein belül sokáig nem született olyan szabály, amely az alapvető jogokat, közöttük az emberi jogokat rögzítené, és az alapszerződés eredetileg sem tartalmazott közvetlen utalást az emberi jogokra.⁵⁰⁵¹ Az Európai Közösség többször kijelentette, hogy emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása része a bíróság által alkalmazott általános jogelveknek. Ezt a folyamatot nagyban erősítette az a tény, hogy az 1993. november i-jén elfogadott Maastrichti Szerződés preambulumban egyértelműen kifejezésre juttatták, hogy „az Unió a közösségi jog általános elveiként

⁴⁶ David Wilsford: Political Leaders of Contemporary Western Europe: A Biographical Dictionary. Greenwood Press, Westport, 1995. 324–332. o.

⁴⁷ Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Németország, Olaszország.

⁴⁸ Az Európai Unió története. http://europa.eu/about-eu/eu-history/1945-1959/index_hu.htm letöltés ideje: 2011. október 28.

⁴⁹ Thomas Buergenthal: Nemzetközi emberi jogok. Helikon Kiadó, 2001. 133. o.

⁵⁰ Bródi Gábor: Megnyitóbeszéd „Az Európai Unió és az emberi jogok védelme” című konferencián. Acta Humana 15. évfolyam, 2005. 2. szám 5-7. o.

⁵¹ Balázs Péter: Az emberi jogok kérdése a Európai Unióban. Acta Humana 16. évfolyam, 2005. 2. szám, 9-11. o.

tiszteletben tartja az Emberi Jogok Európai Egyezményében biztosított ... és a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból eredő jogokat”.⁵² A két momentum között a közösségi jogfejlődés részeként több emberi jogi tárgyú dokumentumot fogadtak el: 1977. április 5-én az Európai Parlament, az Európai Tanács és az Európai Bizottság által elfogadott közös nyilatkozat, az Európa Tanács 1978. április 8-ai „Nyilatkozat a demokráciáról” határozata, és az Egységes Okmány 1986-ban.⁵³ Emberi jogi szempontból legújabb fejleményként 2000 novemberében elfogadták az Európai Unió Alapvető emberi jogok chartáját a Nizzában megrendezett kormányközi konferencián. A chartában azt rögzítették, hogy erre a dokumentumra hivatkozva az Európai Bíróság előtt nem indítható kereset, vagyis az emberi jogi sérelmet szenvedők ügyében az Európai Unió továbbra is a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságának illetékességét ismeri el.⁵⁴

2.3 Az intézmények közötti együttműködés fejlődése

A közös gyökérből két merőben különböző intézmény alakult ki eltérő célokkal és feladatkörökkel. Még a választott jelképek is összekötik az Európai Uniót és az Európa Tanácsot: a lobogót a Tanács választotta először jelképévé 1955-ben, az európai himnusz pedig 1972-ben. Az Unió 1986-ban fogadta el mindkettőt, azonban a Tanáccsal ellentétben nem maradtak meg a tökéletességet szimbolizáló tizenkettes számnál, hanem a csillagok számát mindig a tagállamok számának megfelelő számban növelik. Mint fentebb már elhangzott, az Európai Unió minden tagállama és tagjelölt állama egyben az Európa Tanács részes állama, így a két intézményben lezajló folyamatok egy bizonyos párhuzamosságot mutatnak, mivel a tagállamok mindkét szervezetben azonos érdekeket és értékeket képviselnek. Így mára az Európai Uniónak és az Európa Tanácsnak is ugyanazon kritériumrendszer teljesítésével nyerhető el a tagsága: a társadalmi kohézió, az államiság, a demokratikus értékek védelme, a kulturális sokszínűség, illetve a strukturális reformok.⁵⁵

Az együttműködés a legintenzívebben az emberi jogok védelmének és betartatásának terepén alakult ki. Ez részben megkönnyíti a kooperációt, mivel könnyen körülhatárolható

⁵² Európai Unióról szóló szerződés, preambulum, F(2) cikk. 36 Int'l Legal Mat. 253., 256. o. (1992)

⁵³ Szemesi Sándor: Az Európai Unió és a közösségi jog szerepe az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában. Acta Humana 17. évf. 2006. 2. szám 54. o.

⁵⁴ Baneth András: Az Európai Unió és az Európa Tanács kapcsolata. Külügyi Szemle, 2002/3 31. o

⁵⁵ Baneth András: Az Európai Unió és az Európa Tanács kapcsolata. Külügyi Szemle, 2002/3 17-18. o.

terület, másrészt a konkrétságból adódóan le is szűkíti a kapcsolatok kiterjedtségét. Napjainkra létrejött egy aktív kétoldalú kapcsolati háló az Európa Tanács és az Európai Unió között, azonban nem volt ez mindig így: kezdetben – a kiépült diplomáciai kapcsolat ellenére – az Unió nemigen kereste a tényleges kapcsolatot a Tanáccsal.⁵⁶

Amint kezdett kirajzolódni, hogy az Európai Bíróság nem tud az emberi jogok vizsgálata nélkül foglalkozni a közösségi jogokkal, illetve a tagállamok is szorították a belső joggal kapcsolatos interferenciák miatt, az Európai Közösség különböző fórumain kezdtek megszületni az emberi jogokhoz való viszonyt megfogalmazó dokumentumok. Két évtized alatt gyors fejlődést járt be a Közösség az emberi jogokhoz és az Európa Tanácshoz való kapcsolatában: kezdve az alapszerződéstől, amely még csak utalást sem tett az emberi jogokra; a hatvanas években már kimondta a Bíróság, hogy részét képezik a közösségi jognak „a közösségi jog általános elveiben foglalt és a Bíróság által védelemben részesített alapvető emberi jogok”,⁵⁷ melyeket „a tagállamok közös alkotmányos hagyományaik ihlettek”,⁵⁸ eljutva a kilencvenes évek elegéig, amikor a Bíróság már egyenesen úgy fogalmaz, hogy a Közösség olyan intézkedést nem fogadhat el, amely szembe megy az Emberi Jogok Európai Egyezményében garantált emberi jogokkal és alapvető szabadságokkal,⁵⁹ végül pedig az Európai Bíróság elismerte az Egyezmény speciális jelentőségét más nemzetközi emberi jogi szerződéshez képest, így az Európa Tanácsét is mint az Egyezmény „felügyeleti szervét”.⁶⁰ Így létrejött annak lehetősége, hogy az Európai Bíróság egy másik bíróság, az Emberi Jogok Európai Bíróságának döntéseire is hagyatkozhat ítéleteinek meghozatalakor. Az Agenda 2000 dokumentum ennél is tovább megy: döntés születik arról, hogy az Unió szervei felhasználják az Európa Tanács munkáját különböző feladatok, így a csatlakozási tárgyalások során is: vagyis innentől a Törökországgal folytatott csatlakozási tárgyalásoknak is része lett a törökök strasbourgi bíróság előtti „szereplése”.

Az Európai Bíróság kiterjesztő gyakorlatával ellentétben az Európa Tanács bírói testülete az Emberi Jogok Európai Bírósága jogkörének korlátozottságát állapította meg az Európai Unió ügyekkel kapcsolatban: kimondja, hogy a Közösség, majd később az Unió által hozott határozatokat és az államokra szabott kötelezettségek emberi jogi mivoltát nem vizsgálhatja –

⁵⁶ Baneth András: Az Európai Unió és az Európa Tanács kapcsolata. Külügyi Szemle, 2002/3 36. o.

⁵⁷ Stauder kontra Ulm városa, C-29/69 [1969] ECR 419. o.

⁵⁸ Internationale Handelsgesellschaft mbH kontra Einfuhr- und Vorratstelle für Getriebe und Futtermittel, C-11/70. [1970], ECR 1125. o.

⁵⁹ ERT kontra DEP, C-260/89. [1991], ECR I-2925. o., 41. §

⁶⁰ Szemesi Sándor: Az Európai Unió és a közösségi jog szerepe az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában. Acta Humana 17. évfolyam 2006. 2. szám 54. o.

vizsgálhatja azonban azt a folyamatot, ahogy ezeket a döntéseket az egyes államok végrehajtják. Egy-egy állami hatáskör az Unióra való átruházása ugyanis, ahogyan a Bíróság rámutatott, nem jelenti az állami felelősség megszűnését, mivel ez bármilyen nemzetközi egyezmény jogvédelmének kiüresedését jelentené.⁶¹ Ugyanakkor az államok nem tartoznak felelősséggel a Miniszteri Tanácsban hozott döntésekért, mivel az Egyezmény 1. cikke értelmében a részvétel nem tekinthető hatáskörgyakorlásnak.

Az Európai Bíróság kiterjesztő döntéséből fakadóan a két bíróság döntései között egyfajta párhuzamosság figyelhető meg, és egyre többet hivatkozik is egymás döntéseire a két bíróság. Kapcsolódási pontokat leginkább ott találhatunk, amikor emberi jogok és gazdasági alapszabadságok képzik egy-egy ügy tárgyát. Azonban, mivel az Emberi Jogok Európai Bíróságának célja az emberi jogok és alapvető szabadságok védelme, az Európai Bíróságé pedig a gazdasági alapjogoké, így előfordul, hogy egyes ügyek indoklása vagy ítélete eltér. E visszas helyzet megszüntetése érdekében már az 1990-es évek közepén felvetődött, hogy az Európai Közösség csatlakozzon az Egyezményhez, azonban akkor ennek nem voltak meg a jogi feltételei, a 2010-ben elfogadott Lisszaboni Szerződés megteremtette ennek lehetőségét. A csatlakozási tárgyalások már megkezdődtek, azonban egyelőre marad a korlátozott ítélkezési jogosultság. A további szerepfelosztással kapcsolatban Szalayné Sándor Erzsébettel egyetértve úgy gondolom, hogy napjainkra rögzült az Emberi Jogok Európai Bíróságának quasi-alkotmánybírói szerepköre az alapjogok európai védelmében, amely az Európa Tanács és az Európai Unió egyre látványosabb jogharmonizációja következtében azon az úton halad, hogy egy össz-európai speciális bírósággént mind a nemzetállamok, mind az integráció(k) felett emberi jogi ellenőrzéssel rendelkezzen.

⁶¹ M. és Co. kontra Német Szövetségi Köztársaság, 13258/87. sz. döntés, 1990. február 9.

3. Törökország a statisztikák tükrében

A témát saját kutatásomra támaszkodva dolgozom fel, melyhez az Európa Tanács és az Emberi Jogok Európai Bírósága által kiadott statisztikai évkönyveket, éves jelentéseket és ügylajstromot használtam fel. A táblázatokban és grafikonokon az egyes kategóriák angol elnevezéseit használom a visszakeresés megkönnyítése érdekében. Az eredményeket különböző szempontok alapján táblázatokba foglaltam, melyek elemzésétől az előzetes feltevéseim igazolását várom. A vizsgált intervallum a 2002 és 2010 közötti időszak, időnként azonban kitekintek a korábbi évekre a folyamatok alátámasztása céljából.

3.1 Beadványok

Törökország már 1950. április 13-án ratifikálta az Emberi Jogok Európai Egyezményét, és így részese lett az Európa Tanácsnak, azonban sokáig nem fogadta el az

⁶² Készítette: Pátyodi Szandra

Emberi Jogok Európai Bíróságának joghatóságát. Az aláírás után öt évvel, 1968. március 25-től lépett életbe az Egyezmény második kiegészítő jegyzőkönyve,⁶³ amely alapján a Bíróságnak tanácsadói véleményezői jogosultsága van a török egyezményesértésekkel kapcsolatban, és csak 1989. szeptember 19-től, a Nyolcadik jegyzőkönyv elfogadásától nyílt meg a lehetőség az egyezményesértések tényleges bíróság előtti vizsgálatára.⁶⁴ A Bíróság előtt felgyülemlett esetek hatalmas száma miatt az első Törökországgal kapcsolatos ítélet csak 1995. március 23-án született meg az 508-as ügyiratszámú „Loizidou v Turkey” beadványról.⁶⁵ Ezt követően özönlöttek a Bírósághoz a Törökország elleni beadványok, így már hosszú ideje bérelt helye van a legtöbb jogsértéssel vádolt országok toplistájában Oroszországgal, Romániával és Ukrajnával.⁶⁶

2. ábra: A Törökország elleni beadványok száma az összes beadvány számához viszonyítva⁶⁷

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Turkey	652	734	1058	3863	3546	3670	2488	2326	2829	3706	4474	5821
Total	8400	10500	13800	28200	27200	32500	35400	39350	41700	59850	57100	61300
Percent	8%	7%	8%	14%	13%	11%	7%	6%	7%	6%	8%	9%

A törökországi beadványok száma az ezredfordulóig évről évre lassan emelkedett, majd egy hatalmas ugrással majdnem duplájára nőtt 2002-ben a vélt egyezményesértések száma. Véleményem szerint ennek hátterében az a nemzetközi megállapodás állt, amely

⁶³ A jegyzőkönyvet 1963. május 6-án írták alá.

⁶⁴ Treaties signed and ratified or having been the subject of an accession ad of 1//11/2011.
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ListeTraites.asp?PO=Tur&MA=999&SI=2&CM=3&CL=ENG>
 letöltés ideje: 2011. november 1.

⁶⁵ Chronological List of Judgments, Advisory Opinions and Published decisions.
<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/15E0E23D-8D4A-4B53-B483-9B443AB99AA3/0/ListeChrono.pdf>
 letöltés ideje: 2011. november 1.

⁶⁶ Analysis of Statistics 2010.
http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/OA35997B-B907-4A38-85F4-A93113A78F10/0/Analysis_of_statistics_2010.pdf
 letöltés ideje: 2011. október 15.

⁶⁷ Annual Report 2002. Annual Report 2003. Annual Report 2004. Annual Reprt 2005. Annual Report 2006. Annual Report 2007. Annual Report 2008. Annual Report 2009. Annual Report 2010.
<http://www.echr.coe.int>
 letöltés ideje: 2011. október 15.

Törökország iszlám terrorizmus elleni harcát a NATO, és főleg az Amerikai Egyesült Államok a Kurd Munkáspárt terroristaszervezetté nyilvánításával kívánt támogatni.⁶⁸ Bár később Törökország részben visszalépett a missziós szerepvállalásai teljesítésétől, egyre nagyobb mértékben lépett fel a déli-délkeleti területein a már nemzetközileg is elismert szeparatista kurd terrorizmus ellen. E harc keretében viszont igen sok emberi jogsértés történt, néhány tipikus egyezményisértéssel: gyakori volt, hogy a „nyomozások” során kurd állampolgárok tűntek el csak a származásuk miatt, „véletlenül” lőttek le embereket, mivel terroristának gondolták őket, vagy éppen a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartása nélkül ítélték el embereket.⁶⁹ Még egyszer kiemelném, hogy ezek a jogsértések koncentráltan, az ország kurdok által lakott területein történtek.

A tömeges jogsértések ellen természetesen az Európai Unió és az Európa Tanács különböző szervei is felemelték hangjukat, így Törökország fokozott energiát kezdett fordítani az emberi jogok megsértésének megakadályozására – ennek eredményeit az 1. ábra szemlélteti is: e szerint 2002-től 2006-ig látványosan, több mint ötven százalékkal csökkent a Bírósághoz érkezett beadványok száma. Az ábra azonban megtévesztő, ugyanis nem számol az Emberi Jogok Európai Egyezményének nyolcadik kiegészítő jegyzőkönyvéhez az ezredforduló táján csatlakozó államokkal, nevezetesen Oroszországgal, Romániával és Ukrajnával⁷⁰ – vagyis a jogsértő államok élvonalával. A három országgal szembeni beadványok 2001-2002-től kezdenek megjelenni a Bíróság ítéleteiben, így a valóságban ez csökkenti a Törökország által elkövetett egyezményisértések arányát. Tényleges változás 2005-ben történik, amikor mintegy harmadával esik vissza a beadványok száma. 2006-tól azonban újra egy emelkedő tendencia figyelhető meg. Az összes beadvány számát tekintve nem nőtt a 2002-es szintre az indítványok száma – ez megint csak az egyezményisértésben élen járóknak köszönhető -, azonban a számadatokat vizsgálva azt látjuk, hogy 2010-re a beadványok száma korábban nem látott mértékre emelkedett: a 2010-es év alatt már 5821 emberi jogi sérelmet vélelmező beadvány érkezett a Bírósághoz! Ennek hátterében egyrészt Törökország iszlám hagyománya húzódik meg a háttérben, ami jelentős mértékben lassítja a

⁶⁸ A terrorizmus szerepe a török biztonságpolitikában.

http://bizpol.playhold.hu/?module=corvinak&module_id=4&cid=94

letöltés ideje: 2011. november 1.

⁶⁹ Recommendation 1563 (2002). Humanitarian situation of the displaced Kurdish population in Turkey.

<http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta02/EREC1563.HTM>

letöltés ideje: 2011. november 1.

⁷⁰ Oroszország 1998. május 5-én, Románia 1994. június 20-án, Ukrajna pedig 1997. szeptember 11-én ratifikálta a Nyolcadik kiegészítő jegyzőkönyvet.

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=118&CM=3&DF=01/11/2011&CL=ENG>

letöltés ideje: 2011, október 31.

demokratikus reformok megvalósítását – főleg az ország szegényebb keleti és délkeleti részeiben (habár a munkakereső bevándorlók miatt a nagyvárosokban is egyre vegyesebb kép alakul ki). Ahogy a Rada-fivérek fogalmaznak: az emberi és szabadságjogok inkább „csak papíron léteznek”.⁷¹ Másrészt ennek okát a Recep Tayyip Erdogan vezette AKP-kormányzat mérsékelten iszlamista politikájában látom. Az európai uniós csatlakozási tárgyalások 2005-ös megkezdése óta az unió politikusai egyre gyakrabban adnak hangot Törökországgal kapcsolatos félelmeiknek a reformfolyamatok radikális lelassulása miatt, mivel szerintük ennek a politikának a folytatásával félő, hogy letérnek a Kemal Atatürk által kijelölt „európaizálódási” útról, így a demokrácia és az emberi jogok tiszteletben tartásának útjáról is. Ennek a félelemnek a realitásáról érdemben csak évekkel később fogunk tudni nyilatkozni, ám tény és való, hogy a török kormányzat nem siet bevezetni az ezt megcáfoló és egyben az Európai Unió által évek óta elvárt reformokat.

3.2 Elfogadás, befogadás

Kutatásom során szerettem volna vizsgálni, hogy az egyes években hány beadványt utasítottak el, vagy kértek hiánypótlást a beadvány érvényességének elnyeréséhez, azonban erre vonatkozó információkat az általam vizsgált időszakban nem hiánytalanul adtak közre – 2007-től 2010-ig nem találtam adatok. További nehézséget okozott, hogy a Bíróság különböző kiadványaiban nem végzik következetesen az operacionalizálást, így az ugyanazon évben publikált kiadványok eltérő adatokat mutatnak be ugyanarra a változóra. Jó példa erre a fentebb látható 2. és 3. ábrák, melyeket bírósági dokumentumok számadataiból állítottam össze, mégis, az azokban szereplő számok eltérnek. További hiányosságnak érzem, hogy a különböző statisztikai kiadványokban és évkönyvekben mindig az adott évben végzett munka keresztmetszetét mutatják be, míg szerintem fontos lenne az országok és a beadványok longitudinális vizsgálata, hogy ne csak a Bíróság egy-egy szervének működését tudjuk vizsgálni, hanem a beadott ügyek „utóéletét”: az egy évben született beadványok megoszlását az eljárás folyamata során. Egy másik dolgot legfontosabb elemének tartanék egy ilyen

⁷¹ Rada Csaba-Rada Péter: Id. mű.
Külügyi Szemle, 2007/4. 12. o.

jellegű kutatást, azonban jelenleg nem áll rendelkezésre olyan részletes dokumentáció, amely felhasználásával elkészíthető lenne egy ilyen jellegű újraelemzés.

Visszatérve a fenti táblázatra: azt láthatjuk, hogy az egyes években érkezett beadványok száma rendre magasabb a Bíróság által elfogadott beadványok számánál. Ennek okát a Bíróság korábban már említett túlzott sikerében kell keresnünk, mivel az 1980-as évek végén és az 1990-es évek elején úgy felhalmozódtak az ügyek, hogy a Bíróság végül már 5-6-8 éves ügyhátralékkal rendelkezett. A helyzet tarthatatlansága miatt fogadták el az Egyezmény Tizenegyedik módosító jegyzőkönyvét, amely lényegesen felgyorsította az eljárási időt, és átalakította a Bírósági eljárás rendjét. Bár pontos adatokkal a 2007. évet követő időszakkal nem rendelkezem, úgy gondolom, ezt a hátrányát a Bíróságnak a mai napig nem sikerült feldolgoznia.

3. ábra: A bírósági testületek által egy évben feldolgozott ügyek száma⁷²

Year		Applications Lodged	Applications allocated to a decision body	Applications declared inadmissible or struck out	Applications referred to Government	Applications declared admissible
2002	Turkey	3036	3871	1639	375	102
	Total	30828	28255	17868	1671	577
2003	Turkey	2616	3588	1633	355	142
	Total	35613	27281	17280	1720	753
2004	Turkey	3491	3679	1817	740	172
	Total	40943	32512	20350	2439	830
2005	Turkey	2244	2489	1366	538	241
	Total	41510	35402	27612	2842	1036
2006	Turkey	2353	2482	3166	497	362
	Total	51318	39373	28160	3213	1634
2007	Turkey	no data	2830	1573	560	387
	Total	no data	41716	27057	3440	1621
2008	Turkey	no data	3706	1475	952	350
	Total	no data	49861	30164	4416	1671
2009	Turkey	no data	4474	1965	1195	436
	Total	no data	57157	33065	6197	2141
2010	Turkey	no data	5821	3296	1311	442
	Total	no data	61307	38576	6675	2474

A Tizenegyedik módosító jegyzőkönyv hatálybalépésétől kezdve⁷³ a beadványok már egyenesen a Bírósághoz érkeztek, ahol az egyesbírói eljárás keretében születik döntés a beadvány befogadhatóságáról. Nagyságrendet tekintve a Bíróság a beérkezett beadványok nagyjából felének megfelelő beadványt utasít el ugyanabban az évben (kivétel 2006) – azonban még egyszer jelezném, hogy ez nem jelenti automatikusan azt, hogy az adott évben

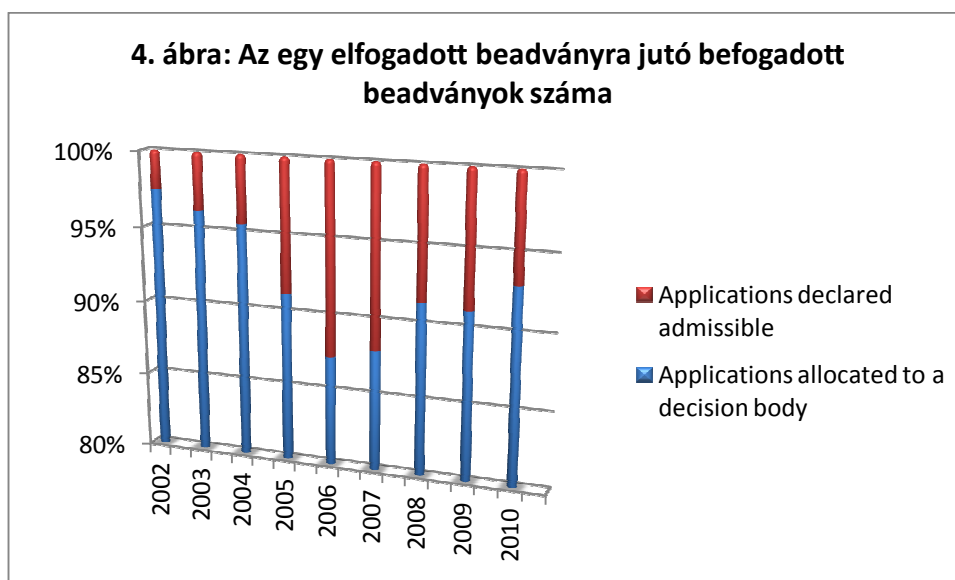
⁷² Annual Report 2002. Annual Report 2003. Annual Report 2004. Annual Reprt 2005. Annual Report 2006. Annual Report 2007. Annual Report 2008. Annual Report 2009. Annual Report 2010.
<http://www.echr.coe.int>

letöltés ideje: 2011. október 15.

⁷³ 1991. november 1.

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=155&CM=4&DF=&CL=ENG>
 letöltés ideje: 2011. október 31.

beadott sérelmeknek is nagyjából felét utasítják el. Ezután kerül sor a háromtagú tanács előtti vizsgálatra, ahogy az ügyek elfogadhatóságát vizsgálják. A vizsgált időszakban a bírósági átlagnál rendre nagyobb arányban fogadtak el Törökország elleni beadványt – ezt szemlélteti a 3. ábra is. Ennek ellenére a két adatsor eltérő tendenciáira lehetünk figyelmesek: a tagállami átlagban egy összességében csökkenő tendencia figyelhető meg az egy elfogadott beadványra jutó befogadott beadványok számában. Vagyis: a háromtagú tanács a beadványok növekvő részében vélte érdemesnek az ügyet a bírósági eljárás lefolytatására. Ezzel szemben Törökország esetében 2002 és 2006 között egy csökkenő tendenciát láthatunk, ezt követően pedig az értékek újból emelkedésnek indulnak. Az eddigiekkel egybevetve azt mondhatjuk: ebben a periódusban, amikor a Törökország elleni beadványok számának csökkenése többek között azért sem járt együtt a Bíróság elé került ügyek számának csökkenésével, mert közel háromszorosára nőtt az elfogadott beadványok aránya. A 2006-os legmagasabb befogadási arány megint nőni kezd az egy elfogadott ügyre eső befogadott ügyek számát tekintve, 2010-ig egészen 13,16-ra. Bár itt is megfigyelhető az először csökkenő, majd növekvő tendencia, messze nem olyan arányban, mint a Törökországból érkezett beadványok összes beadványhoz viszonyított arányánál láttuk. Itt az előbbi folyamat ellentettjét láthatjuk: 2006 és 2010 között növekedett a Bírósághoz benyújtott beadványok száma, ugyanakkor ezzel egyidőben csökkent a ténylegesen bírósági eljárás alá vont esetek aránya.

74

⁷⁴ Annual Report 2002. Annual Report 2003. Annual Report 2004. Annual Reprt 2005. Annual Report 2006. Annual Report 2007. Annual Report 2008. Annual Report 2009. Annual Report 2010.

3.3 Egyezményesértés

5. ábra: Az elfogadott beadványok megoszlása az egyezményesértés jellege szerint⁷⁵

Year		Right to life - deprivation of life	Lack of effective investigation	Prohibition of torture	Inhuman or degrading treatment or punishment	Lack of effective investigation	Prohibition of slavery/forced labour	Right to liberty and security	Right to a fair trial	Length of proceedings	Non-enforcement	No punishment without law	Right to respect for private and family life	Freedom of thought, con-science and religion	Freedom of expression	Freedom of assembly and association	Right to marry	Right to an effective remedy	Prohibition of discrimination	Protection of property	Right to education	Right to free elections	Right not to be tried or punished twice	Other Articles of the Convention	Number of judgments
1999-2003	Turkey	20	24	5	26	4	0	35	94	39	n.d.	3	11	1	29	5	0	31	0	164	1	1	0	12	
	Total	24	33	6	64	10	0	194	560	1428	n.d.	5	131	9	63	11	2	93	21	399	1	4	3	23	2793
2003	Turkey	1	2	1	8	2	0	9	56	3	n.d.	0	5	0	6	2	0	4	0	5	0	0	0	3	102
	Total	1	3	1	27	7	0	56	234	210	n.d.	2	55	2	14	2	0	29	8	138	0	0	0	8	789
2004	Turkey	6	18	1	14	2	0	28	74	8	n.d.	0	6	0	20	0	0	21	2	42	0	0	0	4	246
	Total	8	21	8	31	7	0	101	192	257	n.d.	3	32	1	30	3	0	54	10	97	0	5	0	12	872
2005	Turkey	15	26	0	27	1	0	49	93	32	n.d.	1	3	0	39	6	0	36	0	65	0	0	0	10	403
	Total	21	33	2	51	3	1	153	382	311	n.d.	1	41	0	50	11	1	138	12	265	1	1	0	21	1499
2006	Turkey	9	21	3	24	1	0	69	93	48	n.d.	0	8	0	35	7	0	55	0	82	0	0	0	0	455
	Total	17	33	7	60	13	0	217	427	567	n.d.	1	99	4	62	15	0	357	6	324	1	11	0	25	2244
2007	Turkey	3	11	8	23	16	0	95	99	67	n.d.	0	5	0	26	5	0	25	0	58	1	4	0	0	446
	Total	21	36	11	81	37	0	266	503	384	n.d.	1	92	6	66	20	0	168	17	344	2	8	1	19	2083
2008	Turkey	11	16	3	30	24	0	64	75	64	n.d.	0	11	0	20	5	0	12	0	42	0	0	0	1	378
	Total	52	63	11	129	55	0	275	493	456	n.d.	3	86	2	47	14	0	164	38	385	0	8	0	36	2317
2009	Turkey	10	9	2	28	26	0	88	126	95	n.d.	0	22	0	12	9	0	10	1	86	1	0	0	0	527
	Total	71	81	8	190	64	0	342	482	449	n.d.	5	121	5	44	18	0	190	29	384	2	2	3	34	2524
2010	Turkey	10	7	3	32	24	0	80	42	83	6	0	5	2	19	10	0	22	0	30	0	1	0	1	367
	Total	54	64	13	217	74	2	315	254	461	89	0	75	5	55	18	3	185	20	199	0	9	1	22	2135

<http://www.echr.coe.int>

letöltés ideje: 2011. október 15.

⁷⁵ Survey of Activities 2003. Survey of Activities 2004. Survey of Activities 2005. Survey of Activities 2006. Survey of Activities 2007. Survey of Activities 2008. Survey of Activities 2009. Survey of Activities 2010.

<http://www.echr.coe.int>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Az 5. ábra segítségével azt mutatom be, hogy az egyes években az Egyezmény cikkeinek megsértése szerint hogyan oszlottak meg a kamara elé utalt beadványok. Itt is igaz az a kitétel, hogy nem az ügyek utóéletét tudom bemutatni, hanem az adott évben az adott eljárási szakaszba érő beadványok jellemzőit. A táblázatot az Éves jelentések „Violations by Article and by Respondent State” kimutatásai alapján készítettem,⁷⁶ Itt ne tévesszen meg minket, hogy a más statisztikai kiadványoktól eltérő adatokkal találkozunk, hiszen most nem a Kamara elé utalt összes esettel foglalkozunk, hanem csak a kamarák által egyezményesértőnek találtakal. Ez a táblázat nem tartalmazza a Nagykamarához utalt, illetve a Nagykamaránál fellebbezett eseteket. Megint nem állt rendelkezésemre hiánytalan adatsor – ezt a típusú adatfeldolgozást csak 2003-ban vezették be, és az előtte lévő néhány évről csak összesített adatokat publikáltak.

Úgy gondolom, hogy a kamarai döntések elemzésekor óvatosságra kell intem magam: az ügyek alacsony száma és rapszodikus időbeli eloszlása miatt nem beszélnek egyértelmű trendekről, inkább azt mondanám, hogy vannak olyan cikkel, melyeknek megsértését szignifikánsabb nagyobb számban figyelhetjük meg a bírósági átlagnál, míg más cikkel megfelelnek az átlagnak. Azonban nem tudnék kiemelni olyan cikket-cikkeket, amelyek megsértése terén Törökország észrevehetően elmaradna a bírósági átlagtól. Szembeötlő, hogy nagy számban és nagy arányban mondja ki a Kamara az Egyezmény kínzást tiltó harmadik cikkének, a szabadsághoz és biztonsághoz való jogot tartalmazó ötödik cikkének, a tisztességes eljáráshoz való jogot biztosító hatodik cikkének, a véleménynyilvánítás szabadságát kimondó tizedik cikkének, a hatékony jogorvoslati jogról szóló tizenharmadik cikkének, és a megkülönböztetést tiltó tizennegyedik cikkének megsértését. Érdekesnek találom viszont az összes beadvány számának alakulását: mintha itt a korábban megfigyelt növekedési-csökkenési tendenciák tükörképét látnánk. 2003-tól 2006-ig növekszik a Törökország egyezményesértését kimondó kamarai határozatok száma, azonban ez az év itt is a trend megtörését hozza: 2006-tól 2010-ig nem látunk egyértelmű trendet – évente váltakozva hol kissé csökken, hol kissé nő a kimondott egyezményesértések száma. Nyilvánvalónak tűnik számomra, hogy ez nincs kapcsolatban sem a beadványok számával (hiszen egy-egy ügy csak évek múltán kerül a kamara elé), sem az egy elfogadott beadványra

⁷⁶ Annual Report 2003, Annual Report 2004, Annual Report 2005, Annual Report 2006, Annual Report 2007, Annual Report 2008, Annual Report 2009, Annual Report 2010.

<http://www.echr.coe.int>

letöltés ideje: 2011. október 31.

Lásd a Felhasznált irodalmat.

jutó elfogadott beadványok számával, azonban biztosra veszem, hogy mind a törökországi emberi jogi helyzet javulásának alátámasztására, mind annak romlásának alátámasztására kiváló kommunikációs lehetőségeket rejt.

3.4 Hiányos mutatók

Az alfejezet olyan táblázatokat és statisztikákat tartalmaz, amelyek az Emberi Jogok Európai Bíróságának tevékenységével kapcsolatos dokumentumok átalakítása miatt nem rendelkeznek a teljes vizsgált intervallumban információval. Azonban úgy vélem, a részeredményeknek sem szabad elveszniük, és fontos következtetésekkel szolgálhatnak számunkra.

Először lássuk az egyes években a Kamarák elé került ügyek hány százaléka szólt Törökország egyezményértéséről. A Kamara a bírói testület adminisztratív csoportosulása. A beadványokat a Kamarák bírálják el, a Nagytanács elé egy ügy csak fellebbezés útján, vagy a beadvány bonyolultságából fakadóan kerül. Az 1998. november 1-jén hatályba lépő Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyv határoz a Kamarák létrehozásáról. Ekkor öt Kamara jön létre, hét-hét bírával, amely magában foglalja az elnököt és az elnökhelyettest is. A Kamarákban részt nem vevő bírák egyéb feladatokat láttak el. A bírák számát napjainkra tizenegyre emelték, és továbbra is dolgoznak a kamarákban, azonban a kamarák éves tevékenységi jelentését 2008 óta nem adják ki. A török nemzetiségű bíró, Rıza Türmen a harmadik Kamarában dolgozott,⁷⁷ így az ott tárgyalta török érintettségű beadványok esetében ő volt az ügy előadója. Vagyis: jelenléte nem zárta ki, hogy tárgyalják a Törökország által esetlegesen elkövetett jogsértést, azonban ugyanúgy, mint minden bírától, tőle is elvárták, hogy az országtól függetlenül, személyes minőségében járjon el a Bíróság tisztességének megőrzése érdekében. Az értékelést tovább nehezíti, hogy az ötödik Kamara tevékenységéről egyetlen egyszer adtak ki éves tevékenységi jelentést – mégpedig pont abban az évben, amikor a másik négy Kamaráról nem. Az egyes kamarákhoz jutó ügyek elosztásában nem volt szándékosság, mégsem látunk egyenlő eloszlást. A rendelkezésre álló adatok alapján azt mondhatjuk, hogy ismeretlen okból úgy alakult, hogy többségében a második és harmadik

⁷⁷ Third Section Annual Activity Report 2002.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/0FFA1EA7-78E7-40FB-A28F-10D28DA9592E/0/2002Section3EN.pdf>
letöltés ideje: 2011. október 15.

Kamara járt el a Törökország elleni beadványokban. Érdekes azonban, hogy míg 2002-ben és 2003-ban az ügyeknek több mint felét abban a Kamarában tárgyalták, ahol a török nemzetiségű bíró is székelt, 2004-től ez az arány láthatóan visszaesik. Elképzelhetőnek tartom, hogy kritika érte mind a Bíróságot, mind Törökországot, ezért tudatosabban osztották ki a beadványokat.

6. ábra: Az egyes kamarák által elbírált török érintettségű esetek százalékos aránya⁷⁸

Year	First section pending cases	Second section	Third section	Fourth section	Fifth Section
2002	>1	6	58	7	no data
2003	>1	4	62	>1	no data
2004	>1	28	25	14	no data
2005	>1	37	13	13	no data
2006	no data	no data	no data	no data	>1
2007	>1	53	10	1	no data

A Nagytanács elé utalt török érintettségű esetek végkimenetel szerinti megoszlását mutatja a 7. ábra. Az adatok alapjául a 2002 és 2005 között kiadott Nagytanácsai tevékenységi beszámolók szolgáltak. Teljesen nyilvánvaló a növekvő trend mind az összes esetek számát, mind pedig az egyezményesítő esetek számának tekintetében. Ezek mellett meglepő, hogy a bíróságon kívüli megegyezések száma jelentősen lecsökkent. Nincsenek erre a kérdésre válaszul szolgáló dokumentumok, azonban én két magyarázatot tartok reálisnak: az egyik, hogy a felperesek, látva a Törökországot elítélő döntések növekvő számát, a felperesek

⁷⁸ First Section Activity Report 2002. First Section Activity Report 2003. First Section Activity Report 2004. First Section Activity Report 2005. First Section Activity Report 2007. Second Section Activity Report 2002. Second Section Activity Report 2003. Second Section Activity Report 2004. Second Section Activity Report 2005. Second Section Activity Report 2007. Third Section Activity Report 2002. Third Section Activity Report 2003. Third Section Activity Report 2004. Third Section Activity Report 2005. Third Section Activity Report 2007. Fourth Section Activity Report 2002. Fourth Section Activity Report 2003. Fourth Section Activity Report 2004. Fourth Section Activity Report 2005. Fourth Section Activity Report 2007. Fifth Section Activity Report 2005
<http://www.echr.coe.int>
 letöltés ideje: 2011. október 15..

„vérszemet kaptak” és nem fogadták el a bíróságon kívüli megegyezést, szinte biztosra véve azt, hogy a Bíróság a javukra fog dönteni; a másik magyarázatnak pedig azt tartom, hogy az Európai Unió nyomására Törökország nagyrészt elállt a peren kívüli megegyezésektől annak érdekében, hogy a csatlakozást előkészítő tárgyalások során tiszta és valós képet kaphasson az Unió Törökország emberi jogi helyzetéről.

7. ábra: A Nagytanács elé utalt török érintettségű esetek végkimenetel szerinti megoszlása⁷⁹

Year		Case which gave rise to a finding of		Cases which gave rise to no finding on the merits		Total
		at least one violation	no violation	Friendly settlement	Striking out	
2002	Turkey	54	2	45	4	105
2003	Turkey	76	1	44	1	123
2004	Turkey	154	4	10	3	171
2005	Turkey	270	10	6	3	290

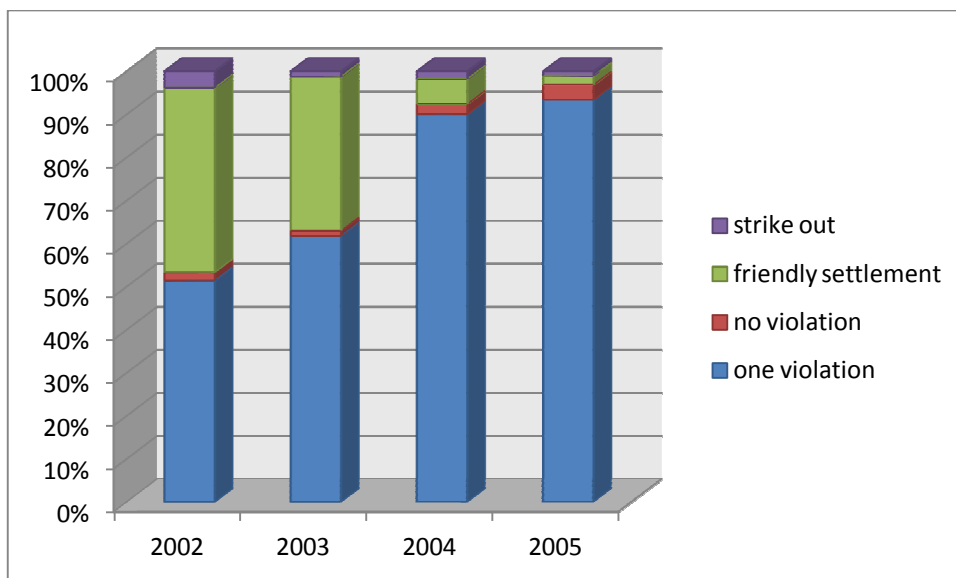
A 8. ábra ugyanennek az adatsornak a százalékos eloszlását mutatja: igen szembeötlő a diagramon, hogy milyen nagy arányban növekedett meg az ítéleteken belül a Törökországot elítélő döntések száma (51,43%-ról 93,1%-ra). Ezzel együtt – meglepő módon – növekedett az egyezményesértést nem megállapító döntések száma is (1,9%-ról 3,45%-ra), vagyis az jelenti a valódi változást, hogy már nem az ügy Törökországra kedvező ítélete lett a legvalószínűtlenebb, hanem a peren kívüli megegyezés lehetősége.

8. ábra: A Nagytanács elé utalt török érintettségű esetek végkimenetel szerinti százalékos megoszlása⁸⁰

⁷⁹ Grand Chamber Activity Report 2002. Grand Chamber Activity Report 2003. Grand Chamber Activity Report 2004. Grand Chamber Activity Report 2005.

<http://www.echr.coe.int>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2007-2008-ban a főleg adminisztratív okokból elakadt ügyek magas száma miatt a Emberi Jogok Európai Bíróságán az a döntés született, hogy az addigi mérőszámok egy része megszűnik, és néhány újat vezetnek be. Így szűnt meg a fentebb bemutatott két mutató, és jött létre helyettük az alábbi kettő.

9. ábra: A beadványok népességre vetített aránya⁸¹

Applications lodged per contracting State and Population					
Year	Population (1.000s)	new applications lodged	lodged/population (10.000s)	application allocated to a decision body	allocated/ population (10.000s)
2005	71610	2410	0.34	2489	0.35
2006	72520	2353	0.32	2330	0.32
2007	73423	no data	no data	2830	0.39
2008	70586	no data	no data	3706	0.53
2009	71517	no data	no data	4474	0.63
2010	72561	no data	no data	5821	0.80

⁸⁰ Grand Chamber Activity Report 2002. Grand Chamber Activity Report 2003. Grand Chamber Activity Report 2004. Grand Chamber Activity Report 2005.

<http://www.echr.coe.int>

letöltés ideje: 2011. október 15.

⁸¹ Survey of Activities 2007. Survey of Activities 2008. Survey of Activities 2009. Survey of Activities 2010.

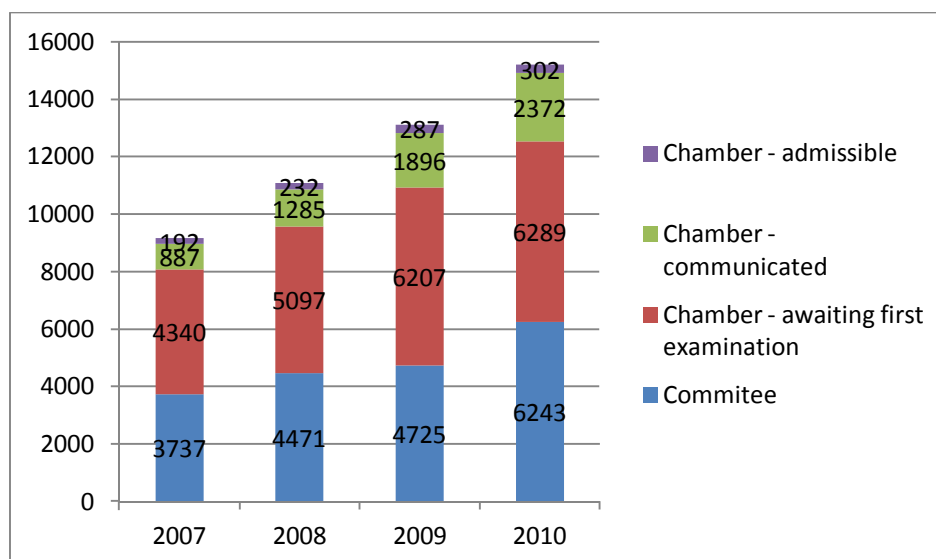
<http://www.echr.coe.int>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2006-ban jelent meg először az Éves jelentésben az első, a beadványok török népességre vetített arányát bemutató adatsor, mely az előző éves adatokat is tartalmazta. Ebből leolvashatjuk, hogy míg 2005-2006 között csökkent a tízezer főre eső beadványok száma, és a tízezer főre eső befogadott beadványok száma is. 2007-től, mint látszik, csökkentették a publikált mutatók számát, és öt mutató helyett már csak hárommal dolgoztak. A „lodged/population” mutató korábban nem szerepelt más kimutatásban, a „new applications lodged”-t pedig máshol is megszüntették, így kipótolni sem volt lehetőségem azokat. A rendelkezésre álló adatokból azt olvashatjuk ki, hogy öt év alatt a beadványok száma több mint megduplázódott, és a népesség gyarapodásával számolva a tízezer főre eső indítványok száma 0,35-ről 0,80-ra emelkedett. A 2005-ös évi adatoknál még látjuk azt a korábban megfigyelt jelenséget, hogy a befogadott beadványok száma nagyobb, mint a benyújtott indítványok száma a Bíróságnál korábban felhalmozott ügghátralék következtében. Kutatásom során talán ennek a táblázatnak a teljességét hiányolom a leginkább, hiszen akkor következtetéseket vonhattam volna le arra vonatkozóan, hogy hogyan alakul a Bíróság ügghátralékának feldolgozása.

Végül, de nem utolsó sorban lássuk a várakozó ügyek mutatóit!

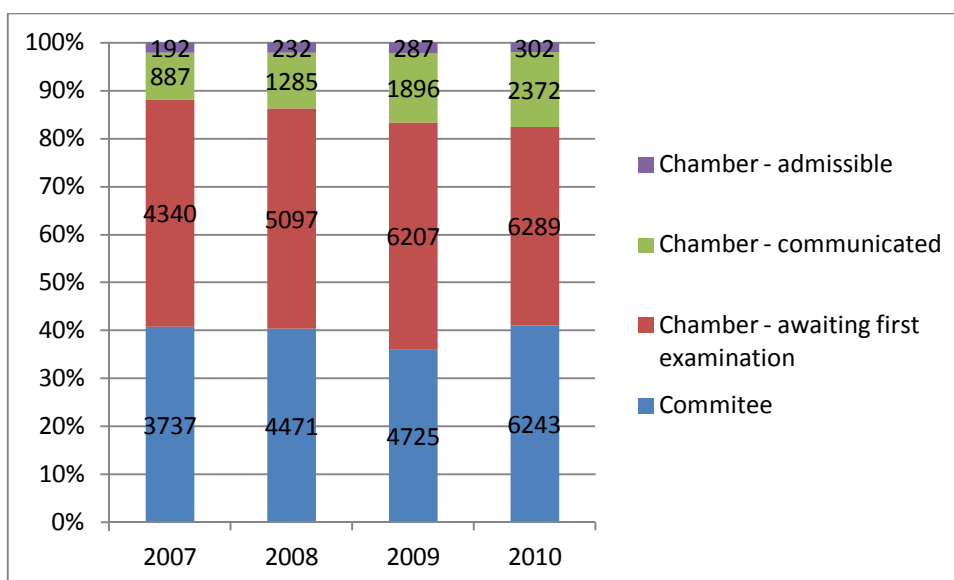
10. ábra: A Kamarai tárgyalásra váró beadványok száma 2007 és 2010 között⁸²

⁸² Survey of Activities 2007. Survey of Activities 2008. Survey of Activities 2009. Survey of Activities 2010.
<http://www.echr.coe.int>
 letöltés ideje: 2011. október 15.

A grafikon által bemutatott négy évben mintegy másfélszeresére növekedett az egy évben a Kamarai eljárás alá vetett ügyek száma: 3737-ről 6243-ra emelkedett a Bizottság előtt lévő ügye száma; 4340-ről 6289-re a az első kamarai vizsgálatra váró esetek száma; 887-ről 2372-re a folyamatban lévő ügyek száma; és 192-ről 302-re az elfogadhatónak minősített indítványok száma. Ennek megfelelően a beadványok állapotának arányában is történtek változások: a Bizottság előtt lévő ügyek aránya érdemben nem változott, viszont majdnem duplájára nőtt a folyamatban lévő ügyek aránya az első vizsgálatra váró és elfogadottnak nyilvánított indítványok rovására.

11. ábra: A Kamarai tárgyalásra váró beadványok státuszának aránya⁸³

⁸³ Survey of Activities 2007. Survey of Activities 2008. Survey of Activities 2009. Survey of Activities 2010.
<http://www.echr.coe.int>
 letöltés ideje: 2011. október 15.

3.5 Áttekintés

A statisztikai mutatók vizsgálata során fény derült néhány egyértelmű trendre, azonban az irányzat nélküliség is mindvégig beszédes volt. Röviden összefoglalva: a 2006. évet többször is fordulópontnak találtuk: a beadványok számának alakulásában például emelkedést hozott, az egy elfogadott beadványra jutó befogadott beadványok esetében csökkenést, míg a Bíróság által a 2006 óta elfogadott beadványok számának alakulásában pedig megszüntette a trend-jelleget. A 2002 és 2010 közötti időszak statisztikai elemzése után úgy vélem, hogy Törökország emberi jogi helyzetét részben stagnálónak, részben pedig romlónak nevezném, mivel az arányszámok nem, a tényleges számok az Egyezmény megsértésének növekedését mutatják, illetve jelzik előre a nagyszámú indítványok.

Az adatok összefésülésének korlátozott lehetősége nehezítette az összehasonlítást, és a folyamatok teljes pontossággal történő leírását, azonban úgy vélem, hogy kutatásommal sikerült átfogó és szabatos képet adnom Törökországnak az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított emberi jogi helyzetéről.

4. Bírósi eredmények az Unió megítélésében

Az Európai Unió a kezdeti távolságtartás időszaka után az 1990-es évek elejére⁸⁴ szoros együttműködést alakított ki az Európa Tanáccsal – már csak azért is, mert másképp nincsen hatékony lehetősége nyomon követni, hogy a tagjelölt államok vajon betartják-e a koppenhágai kritériumrendszer emberi jogi kitételét. Habár az Európai Uniónak is van saját bírósága, az Európai Bíróság a gazdasági és szociális jogokra specializálódott, az emberi jogi jogsértéseket már korábban az Emberi Jogok Európai Bíróságának hatáskörébe utalta. Az Agenda 2000 fejlesztési dokumentumban az Európai Unió tagállamai felhatalmazták az integrációt, hogy alakítson ki szoros együttműködést és egy kétoldalú információs csatornát az Európa Tanáccsal, melyen keresztül ellátják egymást az addig csak az egyik szervezet által birtokolt információkkal, ezáltal az Európa Tanács és az Európai Unió működése is gyorsabbá és hatékonyabbá vált⁸⁵ – így az Emberi Jogok Európai Bíróságának nem publikált dokumentumaihoz és statisztikáihoz való hozzáférés csak egy az információs fórumok közül (habár kétségtelenül a legfontosabb).

Mint a legtöbb európai uniós dokumentum, a Törökország csatlakozását előkészítő, majd tárgyaló dokumentumok nyelve is igen diplomatikus: előadásmódjuk objektív (néhol már-már csak felsorolás- és tájékoztató jellegű), értékítéletektől mentes, konkrét felszólítást vagy rosszallást csak igen súlyos esetekben fogalmaz meg. Az Európai Unió szerint különösen óvatos fogalmazást igényel a Törökországgal folytatott kommunikáció, mivel a csatlakozási folyamat több évtizedre való elhúzódása konfliktusokkal és neheztelésekkel terhessé tette a két fél viszonyát – a folyamatos elutasítások és a követelmények sorozatos növelésében persze inkább Törökország részéről. Az Európai Unió minden évben kiadja Turkey Progress Report elnevezésű dokumentumát, amely évről évre összefoglalja az elért eredményeket, illetve számon tartja a hiányosságokat. A Turkey Progress Report egy átfogó dokumentum, amely az összes csatlakozási feltételt, és minden tárgyalási fejezetet részletesen tárgyal. Az emberi jogok kérdésével a politikai kritériumok

⁸⁴ EU relations with the Council of Europe.

http://eeas.europa.eu/organisations/coe/index_en.htm

letöltés ideje: 2011. november 2.

⁸⁵ Joint Programmes between the Council of Europe and The European Union.

<http://www.jp.coe.int/Default.asp>

letöltés ideje: 2011. november 2.

fejezetén belül foglalkozik – nemzetközi szinten szinte kizárólag az Emberi jogok európai egyezményének megsértéséből és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéleteiből és azok végre(nem)hajtásából merítve. Nemzetközi jogi forrásai még időnként az ENSZ keretein belül kötött emberi jogi tárgyú megállapodások, illetve az emberi jogok védelmének megvalósítására létrehozott uniós támogatottságú, vagy lokális irodák és szervezetek. Minden évértékelő felsorolja az adott évben született beadványok számát, a Kamara és a Nagykamara által hozott döntések számát és mutatóit, azonban ezek ismertetésétől itt eltekintek, mert az előző fejezetben ezeket már igen részletesen áttekintettem. Mivel a Turkey Progress Report a csatlakozási folyamat hivatalos éves értékelő dokumentuma, illetve egyedül ebben a dokumentumban szerepel szempontként a strasbourgi bíróságon kimondott jogsértések vizsgálata, ezért a következő alfejezetet a beszámoló megállapításainak ismertetésének szentelem. Szeretném kiemelni, hogy a Turkey Progress Report-ok Törökország és az Európai Unió közötti politikai kommunikációs csatorna, így a szakmai szempontok mellett nyilván a napi politikával összefüggő és arra reflektáló olvasata is létezik.

4.1 Turkey Progress Report

A 2002-es Turkey Progress Report elismerését fejezi ki Törökországnak a strukturális reformok végrehajtásáért - többek között ekkor módosították az előzetes fogvatartás bírói döntés nélküli időtartamát: tíz napról négy napra csökkentették. (Érdekes, hogy ez az Európai Unión belül milyen sikert aratott, hiszen ennek egyezményesértő mivoltát korábban vizsgálta az Emberi Jogok Európai Bírósága, és a tíznapos fogva tartási lehetőséget nem találta a tisztességes eljárás jogáról cikkbe ütközőnek.) A dokumentum nem hagyja azonban szó nélkül, hogy Törökország nem fogadta el az Emberi jogok európai egyezményének Hatodik kiegészítő jegyzőkönyvét a halálbüntetés eltörléséről, illetve a Tizenharmadik kiegészítő jegyzőkönyvet a kisebbségek jogainak védelméről. Súlyos problémaként értékeli a jelentés, hogy Törökország rendre nem hajtja végre a strasbourgi bíróság döntéseiből eredő kötelezettségeit, így sok esetben nem fizeti ki a kártérítési összegeket, és továbbra sem

szünteti meg a belső jog egyezményesértő részeit – például a szólásszabadsággal kapcsolatban.⁸⁶

2003-ben az Éves beszámoló Törökország nemzetközi emberi jogi elkötelezettségéről ad számot, hiszen a török parlament 2003 júniusában ratifikálta az Emberi Jogok Európai Egyezményének Hatodik jegyzőkönyvét a halálbüntetés tilalmáról békeidőben – azonban továbbra is adós a kisebbségek jogairól szóló Tizenharmadik jegyzőkönyv ratifikálásával. A jelentés továbbra is arról számol be, hogy Törökország továbbra is problémákkal küzd a bírósági ítéletek végrehajtásával kapcsolatban. A helyzetet súlyosbítja, hogy Törökország adminisztratív eszközökkel akadályozza a beadványok elbírálását. (Ezt a lehetőséget később a katonai bíróságokról születő határozat fogja korlátozni, melynek következtében civil állampolgárokat nem lehet katonai bíróságok elé állítani, és katonák esetében sem járhatnak már el polgári eljárásokban.) Ebben az évben már további hiányosságként jelenik meg, hogy a Törökország által 2001-ben aláírt Tizenegyedik, diszkriminációt tiltó kiegészítő jegyzőkönyv ratifikálására nem került sor a 2003-as évben. További probléma, hogy a jelentés szerint Törökországnak nincsen következetes, kidolgozott stratégiája a diszkrimináció elleni harcra, amivel megbukik a koppenhágai kritériumokon. Megjelennek törekvések a belső jog egyezményesértő cikkeinek jogharmonizálására is: ekkor módosítják például az állam megsértésének definícióját, illetve a kisebbségek médiahasználati jogait.⁸⁷

Törökország 2004-ben is folytatja a nemzetközi emberi jogi témájú szerződések elfogadását: az év első felében a Parlament is ratifikálja a halálbüntetés tilalmát tartalmazó jegyzőkönyvet, elfogadják a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányának Első és Második Fakultatív jegyzőkönyvét – a kisebbségek jogainak elismerése továbbra sincs sehol. A török bíróságok folytatják a beadványok hátráltatását: sorra hívják vissza állami bíróságokhoz újrátárgyalásra az egyezményesértéssel kapcsolatos panaszokat. 2004-től az egyéni panaszosoknak lehetőségük van beadványukat a helyi Emberi Jogi Fórumokon keresztül eljuttatni az Emberi Jogok Európai Bíróságához. Az év végére azonban az Emberi Jogi Fórumok bukása nyilvánvaló: a Fórumon keresztül beadott panaszok száma nem éri el irodánként az egyet. Júniusban kisebb európai vihart kavart, hogy a terrorizmus elleni harc

⁸⁶ Turkey Progress Report 2002. 25-28. o.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre02.pdf>

letöltés ideje: 2011. november 2.

⁸⁷ Turkey Progress Report 2003. 23-36. o.

http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/Tur_En_Realitons/Progress/Turkey_Progress_Report_2003.pdf

letöltés ideje: 2011. november 2.

jegyében a bírósági irányelvekkel szembemenve súlyosan korlátozták a szólásszabadságot, és akadt rá példa, hogy újságírók a vezetéssel ellentétes véleményük közlésért is járt büntetés.⁸⁸

Egyre hangsúlyosabban hiányolja az Európai Unió a kisebbségek jogát elismerő Kiegészítő jegyzőkönyv elfogadását 2005-ben, de legalább a strasbourgi bíróság által hozott döntések végrehajtásában sikerült eredményeket elérnie Törökországnak. Azonban a Beszámoló felhívja a figyelmet, hogy egy eljárási garancia törvényben való rögzítése nem jelenti azt, hogy a jogot alkalmazó személyek gyakorlatában is meg fog jelenni az eljárás, ezért a hatóságok ösztönzésére szólítják fel Törökországot. Az Unió a bírósági döntések tükrében kirajzolódott két kiemelkedő problémára hívja fel Ankara figyelmét: egyrészt a délkeleti területekkel szembeni egyenlő eljárás köteletségére, másrészt, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságán eljárás alá vont beadványokról a döntés megszületéséig nincs joga ítéletet hoznia a nemzeti bíróságoknak. Az Éves beszámoló kifejti, hogy az Alevi vallási kisebbség ügyében a Bíróság anyanyelven való oktatás jogáról szóló döntés egybeesik az integráció vélekedésével – tehát burkoltan jelzi Törökországnak, hogy ajánlatos lenne véleményét az Európai Unióéhoz közelíteni.⁸⁹

2006. szeptember 27-én Törökország elfogadta az Európa Tanács másik nagy jelentőségű dokumentumát, a gazdasági és szociális jogokat biztosító Európai Szociális Kartát, és 2006-ban több évnyi huzavona után Ankara végül ratifikálta a Tizenharmadik, diszkrimináció tilalmáról szóló kiegészítő jegyzőkönyvet is. Ugyanakkor elfogadták az Egyezmény Tizennegyedik, strukturális reformot hordozó jegyzőkönyvét is. Az Európa Tanács és az Európai Unió is üdvözlí, hogy jelentős mértékben csökkent a Törökországgal szembeni beadványok száma. Összességében pozitívan értékeli az Unió az emberi jogok tiszteletben tartásának alakulását és a bírósági ítéletek betartását, ugyanakkor egyértelművé teszik, hogy még messze a cél: az emberi jogi rendszer további frissítésekre szorul.⁹⁰

Sok meglepetéssel a 2007-es Éves jelentés sem szolgál számunkra. A közelmúltban végrehajtott reformok továbbra is pozitívan hatnak a bírósági ítéletek végrehajtása, viszont

⁸⁸ Turkey Progress Report 2004. 29-45. o.

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2004/rr_tr_2004_en.pdf

letöltés ideje: 2011. november 2.

⁸⁹ Turkey Progress Report 2005. 18-32. o.

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2005/package/sec_1426_final_progress_report_tr_en.pdf

letöltés ideje: 2011. november 2.

⁹⁰ Turkey Progress Report 2006. 10-13. o.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2006/nov/tr_sec_1390_en.pdf

letöltés ideje: 2011. november 2.

emelkedett a szólásszabadság jogának megsértése a Terrorellenes törvény alkalmazásából kifolyólag. Összességében Törökország további haladásokat ért el a regionális nemzetközi szervezetek emberi jogi témájú jogi aktusok terén, viszont további erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy Törökország teljes mértékben megfeleljen majd kötelezettségeinek.⁹¹

A 2008-as évben nem történt fejlesztés a nemzetközi emberi jogi eszközök területén. Pozitívként értékelhető azonban, hogy az újonnan született bírósági ítéletek nagy részének eleget tett Törökország, azonban jelentős hátralékot kell még ledolgoznia – ezt sokszor a belső jogrendszer akadályozza, amely így természetesen átalakításra szorulna. A Miniszterek Bizottsága és az Európa Tanács azonban kijelentette, hogy ha a helyzet hosszútávon változatlan marad, akkor azt Törökország részéről egyezményesértő magatartásként fogják értékelni. Az eljárásokat ráadásul tovább nehezíti, hogy Törökország nem alakította ki a többszöri eljárás tilalmának és a lelkiismereti szabadsághoz való jog eljárási garanciáit, nem valósította meg a hadsereg feletti civil kontrollt, illetve a hatékony védelemhez és a szólásszabadsághoz való jog működési keretét. Összességében ugyanaz mondható el, mint a korábbi években, egyedüli hiányosság a nemzetközi emberi jogi eszköztár továbbfejlesztése.⁹²

2002 óta nem következett be változás a három Kiegészítő jegyzőkönyv ügyében: Törökország 2009-ben sem fogadta el sem a Negyedik, különleges jogok és szabadságok biztosításáról szóló kiegészítő jegyzőkönyvet, sem a Hetedik, vegyes rendelkezéseket tartalmazó kiegészítő jegyzőkönyvet, sem pedig a Tizenkettedik, a megkülönböztetés általános tilalmát tartalmazó kiegészítő jegyzőkönyvet. Az elfogadott eszközök végrehajtását azonban folytatja – kártérítésként is 5,2 millió €-t fizetett a török állam. Továbbra is problémát jelentenek az eljárásba át nem ültetett alapelvek, melyek miatt számos beadvány évek óta csak várakozik a Bíróság előtt. Összességében némi előrehaladás látható az emberi jogok tiszteletben tartásában, a hiányzó jegyzőkönyvek elfogadása azonban égető fontosságú lenne.

⁹¹ Turkey Progress Report 2007. 11-18. o.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2007/nov/turkey_progress_reports_en.pdf
letöltés ideje: 2011. november 2.

⁹² Turkey Progress Report 2008. 12-14. o.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/key_documents/reports_nov_2008/turkey_progress_report_en.pdf
letöltés ideje: 2011. november 2.

További erőfeszítésekre van szükség emberi jogok intézményi hátterének, például az ombudsmani intézményének megteremtéséhez.⁹³

A 2010-es jelentés első helyen emeli ki, hogy tovább nőtt a Törökországgal szembeni beadványok száma az Emberi Jogok Európai Bíróságán. A Bíróság legtöbb döntését 2010-ben is betartották a török hatóságok, és nagy összegben történtek kifizetések a kártérítésre jogosultak számára is. Az alkotmány 2010. szeptember 12-i reformjával létrejött az ombudsmani intézmény megteremtésének alapja. Összességében erről az évről is az mondható, hogy történt némi fejlődés az emberi jogok tiszteletben tartásának terén, azonban a valódi fejlődéshez az intézményeknek az ENSZ-szel és az Európai Unióval harmonizáló működési rendszert kellene kialakítania. Az egyezményesértékek terén még mindig listavezető a szabad véleménynyilvánításhoz való jog megsértése.⁹⁴

4.2 Áttekintés

Az előző alfejezetben az Európai Unió kommunikációjának teljesen objektív ismertetésére törekedtem, ebben a fejezetben pedig a véleményemet mutatom be. A Progress Report-ok feldolgozása során az a nézet alakult ki bennem, hogy Törökország akármit csinál (adott esetben nem csinál), az Európai Unió érdemben nem emeli fel a hangját, és a ciprusi konfliktus miatti nyolc tárgyalási fejezet felfüggesztésén kívül nem érte számottevő szankció Törökországot. Úgy gondolom, hogy ennek hátterében a bővítés-mélyítés ellentét széthúzó ereje áll –ameddig az Európai Unió jelenlegi tagállamai (de legalábbis a véleményvezér államok) nem jutnak dűlőre az integráció bel- és külpolitikájával kapcsolatban, addig Törökország státusza sem fog rendeződni. Konkrétabban: amíg nem születik Törökország európai uniós tagságának kérdéséről tényleges megállapodás, addig Ankarával szemben sem tudnak következetes elvárásokat támasztani – elvégre hogyan követeljenek komoly anyagi erőforrásokat igénylő, a hagyományoktól eltérő felforgató strukturális reformokat és azok betartását, ameddig megközelítőleg sem tudnak választ adni a törökök azon kérdésére, hogy

⁹³ Turkey Progress Report 2009. 12-16. o.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/tr_rapport_2009_en.pdf

letöltés ideje: 2011. november 2.

⁹⁴ Turkey Progress Report 2010. 17-28. o.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/tr_rapport_2010_en.pdf

letöltés ideje: 2011. november 2.

mindezeknek meglesz-e az eredménye. Részben reakcióként Törökország is elkezdett kétféleképpen politizálni: egyszer az Unióhoz húz inkább, másszor pedig a szomszédos iszlám államokhoz. Mindezzel egy probléma van: az Unió kettős politikája messze nem rejt akkora biztonságpolitikai veszélyeket, mint Törökországtól.

Nézetem szerint ha az Európai Unió véglegesen el akarja fogadtatni a demokratikus értékeket – köztük az emberi jogok tiszteletben tartását és az erős állam csökkentését – akkor könyörtelenül és következetesen számon kell kérnie azokat Törökországon, a nem teljesítés esetére szankciókat kell állítania, amelyeknek be kell következnie, ha Törökország nem végezte el a feladatait. Egy ilyen kemény politikát persze nem lehet garanciák nélkül folytatni – az elvégzett munkáért Törökországot jutalom illeti, nem pedig egy következő feltétel kiszabása, hiszen azok vezethetnek el olyan sértődésekhez, melyekből nem egyet láthattunk Törökország és az Európai Unió kapcsolatában. A képet persze árnyalja, hogy Törökország egyetlen nem gazdasági jellegű vállalat sem teljesített hiánytalanul, az Unió pedig az integráció belső változásainak követését várja el Törökországtól.

Összegzés

Bevezető gondolataimban azt tételeztem fel, hogy dolgozatomban összegzésként megállapíthatom, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága működése tekintetében Törökország emberi jogi helyzete javult. Ezt először a beadványok számának alakulásán keresztül, majd a Kamara és a Nagytanács tevékenységének vizsgálatából vártam feltételezésem igazolását. Azonban minden mutató vizsgálatakor azt találtam, hogy az ezredforduló után valóban javult Törökország emberi jogi helyzete, azonban az évtized közepén bekövetkező törés után az egyes mutatók jó esetben stagnálást mutattak, rosszabb esetben romlásnak indultak.

A csatlakozási dokumentumok feldolgozása során kiderült, hogy a törökországi emberi jogok helyzetének romlását nem követte az Európai Unió kommunikációja, sőt az emberi jogok lassú, de folyamatos javulásáról ad számot még 2009-ben. A 2010-es dokumentumokban azonban már nem lehet figyelmen kívül hagyni a török jogsértésekről szóló beadványok hatalmas számát.

Továbbra is nyitva marad a kérdés, hogy vajon stabilan beépítheti-e egy iszlám hagyományú társadalom az európai demokrácia elemeit, és át tudja-e venni a biztonság átfogó felfogását. A török kormány egyre inkább elfordulni látszik az európai típusú demokráciától és annak értékeitől, azonban az iszlámra épülő államot sem akar kiépíteni: sokkal inkább egy „harmadik utas” vezetés létrejöttében látja a török nemzet és állam jövőjét. A török nép vallási és kulturális különbözősége mindig is riasztotta-ijesztette az európaiak nagy részét, így ez a kijelentés is bizonytalanságot és félelmet keltett – pedig a gazdasági válság hatására nehéz helyzetbe került európai országok vezetői szinte kivétel nélkül tettek hasonló kijelentéseket.

Fontosnak tartom azonban még egyszer utalni arra, hogy ezen emberi jogi jogsértések nagy része tematikusan a ’kurd kérdéssel’ függenek össze, melyek az ország biztonságpolitikai helyzetéből és kihívásaiból következnek – melyhez hasonló mélységű kihívásokkal egyelőre egy uniós tagállamnak sem kell megküzdenie. Nem gondolom, hogy Törökország a legmegfelelőbb megoldásokat választotta a probléma kezelésére, azonban az sem reális, hogy egy nyugati típusú modern politikával egy csapásra véget lehetne vetni egy több évezredes konfliktusnak. A következő évtizedekben rejlő lehetőségekre tekintettel ezért

én úgy fogalmaznék, hogy a helyzet általános javulásának a kurd kisebbséggel kapcsolatos problémák nem gátjai, inkább nem járulnak ahhoz hozzá.

Törökország kulturális identitása – hasonlóan az unióhoz – megváltoztathatatlanak tűnik, közeledésüket csak egymás kultúrájának megismerésével és tiszteletben tartásával érhető el – ennek azonban nem része a demokratikus garanciák kulturális különbségekre való hivatkozással történő csorbítása. Úgy vélem, hogy egy kulturális sokszínűségére büszke közösség kulturális alapon nem zárhat ki egy nemzetet tagjainak sorából, az emberi jogok tiszteletben tartásából azonban nem engedhet. Az Európai Unió biztonsági érdekeit is az szolgálná, ha egy olyan perspektívát nyújtana Törökországnak, amiért annak megéri vállalni az emberi jogok maximális tiszteletben tartását és állam befolyásának szignifikáns csökkentését.

Felhasznált irodalom

50 Years of Activity. The European Court of Human Rights Some Facts and Figures.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/65172EB7-DE1C-4BB8-93B1-B28676C2C844/0/FactsAndFiguresEN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2002 Regular Report on Turkey's progress towards accession.

letöltés ideje: 2011. október 15.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre02.pdf>

2003 Regular Report on Turkey's progress towards accession.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre03.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2004 Regular Report on Turkey's progress towards accession.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre04.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2005 Regular Report on Turkey's progress towards accession.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre05.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2006 Regular Report on Turkey's progress towards accession.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre06.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2007 Regular Report on Turkey's progress towards accession.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre07.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2008 Regular Report on Turkey's progress towards accession.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre08.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2009 Regular Report on Turkey's progress towards accession.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre09.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

2010 Human Rights Report: Turkey.

www.state.gov/documents/organization/160479.pdf

letöltés ideje: 2011. október 31.

2010 Progress Report on Turkey.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/tr_rapport_2010_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 31.

2010 Regular Report on Turkey's progress towards accession.

http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/Tur_En_Realitons/Progress/Turkey_Progress_Report_2001.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. Bővítési stratégia és a legfontosabb kihívások 2008-2009.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/key_documents/reports_nov_2008/strategy_paper_incl_country_conclu_hu.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

A Bővítés feltételei.

http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/conditions-for-enlargement/index_hu.htm

letöltés: 2011. október 15.

Agreement between the European Community and the Council of Europe on cooperation between the European Union Agency for Fundamental Rights and the Council of Europe.

http://www.coe.int/t/der/docs/EUFRACoEAgreement_en.pdf

letöltés ideje: 2011. november 1.

Analysis of Statistics 2006.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D1C50266-B94F-4FDB-B86A-1BB3764CBB66/0/Analysis_of_statistics_2006.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Analysis of Statistics 2007.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/C8F656AA-94C4-4A3F-A69D-0E4C6D510CA8/0/Analysis_of_statistics_2007.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Analysis of Statistics 2008.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/55E4E440-6ADB-4121-9CEB-355E527600BD/0/Analysisofstatistics2008.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Analysis of Statistics 2009.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/55E4E440-6ADB-4121-9CEB-355E527600BD/0/Analysisofstatistics2009.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Analysis of Statistics 2010.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/55E4E440-6ADB-4121-9CEB-355E527600BD/0/Analysisofstatistics2010.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15

Ankarai Egyezmény. Ankara, 1963. szeptember 12.

http://www.avrupa.info.tr/Files/File/EU&TURKEY/e-ankara_ENG.rtf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Annual Report 2002.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2002.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Annual Report 2003.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2003.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Annual Report 2004.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2004.pdf

1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2004.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Annual Report 2005.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2005.pdf)

1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2005.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Annual Report 2006.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2006.pdf)

1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2006.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Annual Report 2007.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2007.pdf)

1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2007.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Annual Report 2008.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2008.pdf)

1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2008.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Annual Report 2009.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2009.pdf)

1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2009.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Annual Report 2010.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D613A24C-5F38-4E3F-9263-1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2010.pdf)

1904FEF39C0C/0/Annual_Report_2010.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy.

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 31.

Attitudes towards European Union Enlargement.

letöltés ideje: 2011. október 15.

Az Európai Parlament állásfoglalása a Törökországgal folytatandó tárgyalások megkezdéséről.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2005-0350+0+DOC+XML+V0//HU>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Az Európai Unió további bővítése.

http://www.euvonal.hu/index.php?op=csatlakozas_csatlakozasdokumentumok&id=16

letöltés ideje: 2011. október 15.

Balázs Péter: Az emberi jogok kérdése az Európai Unióban.

Acta Humana, 16. évfolyam, 2005. 2. szám, 9-12. o.

Balázs Judit: Törökország Kelet és Nyugat között

Budapest-Kairó, 2009

<http://terebess.hu/keletkultinfo/OszmanIII.v%E9gleges.pdf>

letöltés ideje: 2011. november 1.

Baneth András: Az Európai Unió és az Európa Tanács kapcsolata.

Külügyi Szemle, 2002/3, 14-38. o.

Bródi Gábor: Megnyitóbeszéd „Az Európai Unió és az emberi jogok védelme” című konferencián.

Acta Humana 15. évfolyam, 205. 2. szám, 5-7. o.

Ceyhan Emre Dogru: Security Aspect of Turkey-EU Relations.

<http://www.iehei.org/bibliotheque/memoires2009/DOGRU.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 31.

Chronological List of Judgment, Advisory Opinions and Published Decisions.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/15E0E23D-8D4A-4B53-B483-9B443AB99AA3/0/ListeChrono.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 31.

Commission Staff Working Document. Turkey 2006 Progress Report.
http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2006/nov/tr_sec_1390_en.pdf
letöltés ideje: 2011. október 15.

Communication from the Commission to the Council and The European Parliament. Report on the First Year of Implementation of the Black Sea Synergy.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0391:FIN:EN:PDF>
letöltés ideje: 2011. október 31.

Country Fact Sheets 1959-2010.
http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/C2E5DFA6-B53C-42D2-8512-034BD3C889B0/0/FICHEPARPAYS_ENG_MAI2010.pdf
letöltés ideje: 2011. október 15.

Csatlakozási keretdokumentum.
<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/15E0E23D-8D4A-4B53-B483-9B443AB99AA3/0/ListeChrono.pdf>
letöltés ideje: 2011. október 31.

Dobrovits Mihály: A török alkotmányreferendum tanulságai.
<http://www.hiia.hu/pub/displ.asp?id=PGQUCZ>
letöltés ideje: 2011. október 15.

Dr. İsmail Serez Ünal: Turkish Legal System and the Protection of Human Rights.
Ministry of Foreign Affairs Center for Strategic Research. SAM Papers No. 3/99. Ankara, April 1999

Dr. Ralph Beddard: Human Rights and Europe.
Grotius Publications, LPD, Cambridge, 1993.

Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata.
http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/01BD2C9F-96C5-4AC7-A4F6-389A89ACEE24/0/HUN_CONV.pdf
letöltés ideje: 2011. október 15.

Ergun Özbudun: Study on Democratic Control of Armed Forces – Civilian Control of the Military: Why and What?

[http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-DEM\(2007\)005-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-DEM(2007)005-e.pdf)

letöltés ideje: 2011. október 31.

EU relations with the Council of Europe.

http://eeas.europa.eu/organisations/coe/index_en.htm

letöltés ideje: 2011. november 2.

Eurobarometer 66. Public Opinion in the European Union.

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb66/eb66_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Európa 2020 Stratégia.

http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_HU_ACT_part1_v1.pdf

letöltés ideje: 2011. október 31.

European Court of Human Rights Key dates.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/76F9E832-45A3-4B0C-929D-5315C3B513F3/0/Rep%C3%A8res_chronologiques_Cour_EN.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

European Union Strategy for Turkey's Accession Process. Ankara, January 2010.

http://www.abgs.gov.tr/files/strateji/yabs_en1.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

European Union Strategy for Turkey's Accession Process. Action Plan. Ankara, 15. March 2011.

http://www.abgs.gov.tr/files/strateji/2010_2011_action_plan.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

First Section Annual Activity Report 2002.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82DE0139-9EDC-44A4-A53B-BD7CFB7C683A/0/2002Section1EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

First Section Annual Activity Report 2003.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82DE0139-9EDC-44A4-A53B-BD7CFB7C683A/0/2003Section1EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

First Section Annual Activity Report 2004.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82DE0139-9EDC-44A4-A53B-BD7CFB7C683A/0/2004Section1EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

First Section Annual Activity Report 2005.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82DE0139-9EDC-44A4-A53B-BD7CFB7C683A/0/2005Section1EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Fourth Section Annual Activity Report 2002.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/5B074425-9E89-4A14-A473-17696690AAA6/0/2002Section4EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Fourth Section Annual Activity Report 2003.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/5B074425-9E89-4A14-A473-17696690AAA6/0/2003Section4EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Fourth Section Annual Activity Report 2004.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/5B074425-9E89-4A14-A473-17696690AAA6/0/2004Section4EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Fourth Section Annual Activity Report 2005.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/5B074425-9E89-4A14-A473-17696690AAA6/0/2005Section4EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Gazdag Ferenc: Az Európai Unió közös kül és biztonságpolitikája.

Osiris Kiadó, Budapest, 2000.

Grád András-Weller Mónika: A strasbourgi emberi jogi bírászkodás kézikönyve.

4., bővített kiadás. HVG-ORAC, Budapest, 2011.

Grand Chamber Activity Report 2002.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32->

17D4A4A99BCF/0/2002Grand_Chamber_activity_report.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Grand Chamber Activity Report 2003.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-17D4A4A99BCF/0/2003Grand_Chamber_activity_report.pdf)

17D4A4A99BCF/0/2003Grand_Chamber_activity_report.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Grand Chamber Activity Report 2004.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-17D4A4A99BCF/0/2004Grand_Chamber_activity_report.pdf)

17D4A4A99BCF/0/2004Grand_Chamber_activity_report.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Grand Chamber Activity Report 2005.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-17D4A4A99BCF/0/2005Grand_Chamber_activity_report.pdf)

17D4A4A99BCF/0/2005Grand_Chamber_activity_report.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Grand Chamber Activity Report 2006.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-17D4A4A99BCF/0/2006Grand_Chamber_activity_report.pdf)

17D4A4A99BCF/0/2006Grand_Chamber_activity_report.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Grand Chamber Activity Report 2007.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/FF7C4EB6-C3A4-4A4E-AB32-17D4A4A99BCF/0/2007Grand_Chamber_activity_report.pdf)

17D4A4A99BCF/0/2007Grand_Chamber_activity_report.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Halmai Gábor: Emberi jogok.

Osiris Kiadó, Budapest, 2003.

Joint Programmes between the Council of Europe and The European Union.

<http://www.jp.coe.int/Default.asp>

letöltés ideje: 2011. november 2.

Kemal Kirisci: Turkey's Foreign Policy in Turbulent Times.

Institute for Security Studies, Paris, 2006.

<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/cp092.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 31.

Kerim Yldiz: The Kurd sin Turkey.

EU Accession and Human Rights Photo Press, London, 2005.

Kondorosi Ferenc: Az emberi jogok európai rendszere és védelme.

Európa Füzetek 8. Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém, 2001.

Lakatos István: Az emberi jogok kérdése az európai unióban.

Acta Humana, 2002. N° 48. 46-66. o.

Lattmann Tamás: Nemzetközi jog.

Eötvös Kiadó, Budapest, 2010.

Maastrichti Szerződés.

<http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/index.htm>

letöltés ideje: 2011. október 31.

Malte Brosig (ed): Human Rights in Europe – A Fragmented Regime?

Frankfurt am Main, 2006.

Mark Janis-Richard Kay-Anthony Bradley: European Human Rights Law – Text and Materials.

Second edition. Oxford University Press, 2000.

Martti Ahtisaari and Albert Rohan: Start EU Negotiations With Turkey! 31 August 2005.

http://www.independentcommissiononturkey.org/oped_20050831.html

letöltés ideje: 2011. október 15.

Mavi Viktor: Az Európa Tanács és az emberi jogok.

Budapest, 1993.

N. Rózsa Erzsébet: Jumurdzsák a vár alatt – avagy meg tud-e lenni Európa a törökök nélkül?

<http://www.hiia.hu/pub/displ.asp?id=FGXXKP>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Negotiating Framework (Luxembourg, 3 October 2005)

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/st20002_05_tr_framedoc_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

New Eurobarometer poll results show a drop in Turkish support for the EU

<http://www.hurriyet.com.tr/english/4713737.asp?gid=74>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Pending Applications Allocated to a Judicial Formation. 30/09/2011.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/92D2D024-6F05-495E-A714-4729DEE6462C/0/Chart_EN_30092011.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Philip Aeston: The EU and Human Rights.

Oxford University Press Inc., New York, 1999.

Polgári és Politikai Jogok Egyetemes Nyilatkozata.

<http://www.menszt.hu/layout/set/print/content/view/full/203>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Polgári Eszter: A strasbourgi bíróság és az európai konszenzus.

Fundamentum, 2005. 1. szám, 5-14. o.

Press Country Profile – Turkey

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/53726604-BC07-4247-8D82-5053943D458E/0/PCP_Turkey_en.pdf?

letöltés ideje: 2011. október 31.

P. van Dijk&H. von Hoof(ed): Theory and Practice of the European Convention on Human Rights.

Kluwar Law International, The Hague, The Netherlands, 1998.

Rada Csaba-Rada Péter: Törökország európai uniós csatlakozásának biztonsági aspektusai.

Külügyi Szemle, 2007/4, 3-41. o.

Regular Report 2002.

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2002/rr_tr_2002_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Regular Report 2003.

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2003/rr_tr_2003_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Regular Report 2004.

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2004/rr_tr_2004_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Robert Blackburn&Jörg Polakiewicz (ed): Fundamental Rights in Europe. The ECHR and its member states, 1950-2000.

Oxford University Press, 2001.

Római Szerződés.

<http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/index.htm>

letöltés ideje: 2011. október 31.

Second Section Annual Activity Report 2002.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/3EA19A2A-D445-4C52-AA51-3D50C013A69F/0/2002Section3EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Second Section Annual Activity Report 2003.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/3EA19A2A-D445-4C52-AA51-3D50C013A69F/0/2003Section3EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Second Section Annual Activity Report 2004.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/3EA19A2A-D445-4C52-AA51-3D50C013A69F/0/2004Section3EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Second Section Annual Activity Report 2005.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/3EA19A2A-D445-4C52-AA51-3D50C013A69F/0/2005Section3EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Section Activity Reports 2006.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D8BFD30E-EB6B-4FB9-8639-8990064DB046/0/CompilationofSectionreports.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Section Activity Reports 2007.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/96443711-4133-4043-8FB6-331AEC510FCA/0/2007_section_activity_reports.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Statistics on judgments by State.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E6B7605E-6D3C-4E85-A84D-6DD59C69F212/0/Graphique_violation_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Survey. Forty years of activity 1959-1998.

http://www.elibrary.humanrightshouse.org/library/doc1/7_EC_on_HR_and_its_mechanism_of_HR_protection/general_section/articles_and_books/Surveyapercus_19591998.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Survey of Activities 2002.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D0122525-0D26-4E21-B9D4-43AEA0E7A1F5/0/SurveyofActivities2002.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Survey of Activities 2003.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D0122525-0D26-4E21-B9D4-43AEA0E7A1F5/0/SurveyofActivities2003.pdf>

letöltés ideje: 211. október 15.

Survey of Activities 2004.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D0122525-0D26-4E21-B9D4-43AEA0E7A1F5/0/SurveyofActivities2004.pdf>

letöltés ideje: 211. október 15.

Survey of Activities 2005.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D0122525-0D26-4E21-B9D4->

43AEA0E7A1F5/0/SurveyofActivities2005.pdf

letöltés ideje: 211. október 15.

Survey of Activities 2006.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D0122525-0D26-4E21-B9D4-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D0122525-0D26-4E21-B9D4-43AEA0E7A1F5/0/SurveyofActivities2006.pdf)

43AEA0E7A1F5/0/SurveyofActivities2006.pdf

letöltés ideje: 211. október 15.

Survey of Activities 2007.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D0122525-0D26-4E21-B9D4-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D0122525-0D26-4E21-B9D4-43AEA0E7A1F5/0/SurveyofActivities2007.pdf)

43AEA0E7A1F5/0/SurveyofActivities2007.pdf

letöltés ideje: 211. október 15.

Szaboles Ottó: Biztonságpolitika.

Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, Budapest, 1997.

Szalayné Sándor Erzsébet: Interferencia az Európai Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában.

Acta Humana 16. évfolyam, 2005. 2. szám, 13-29. o.

Száraz Enikő: A biztonság új dimenziói.

Külügyi Szemle, 2003. 2. szám, 199-223. o.

Száraz Enikő: A nemzetközi biztonság felfogása a 21. században – a humán biztonság dimenziói.

Acta Humana 15. évfolyam, 2004. 2. szám, 7-23. o.

Szemesi Sándor: Az Európai Unió és a közösségi jog szerepe az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában.

Acta Humana, 17. évfolyam, 2006. 2. szám, 50-68. o.

Ten Years of the „New” European Court of Human Rights 1998-2008. Situation and Outlook.

[http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/494676B6-727F-49FE-9158-](http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/494676B6-727F-49FE-9158-17687F914D5D/0/ActesVersionEN.pdf)

17687F914D5D/0/ActesVersionEN.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

The Constitution of the Republic of Turkey.

http://www.anayasa.gov.tr/images/loaded/pdf_dosyalari/THE_CONSTITUTION_OF_THE_

REPUBLIC_OF_TURKEY.pdf

letöltés ideje: 2011. október 31.

The European Court of Human Right sin Fact and Figures 2010.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/C99DDB86-EB23-4E12-BCDA-D19B63A935AD/0/FAITS_CHIFFRES_EN_JAN2011_VERSION_WEB.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Third Section Annual Activity Report 2002.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/3EA19A2A-D445-4C52-AA51-3D50C013A69F/0/2002Section3EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Third Section Annual Activity Report 2003.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/3EA19A2A-D445-4C52-AA51-3D50C013A69F/0/2003Section3EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Third Section Annual Activity Report 2004.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/3EA19A2A-D445-4C52-AA51-3D50C013A69F/0/2004Section3EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Third Section Annual Activity Report 2005.

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/3EA19A2A-D445-4C52-AA51-3D50C013A69F/0/2005Section3EN.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Thomas Buergenthal: Nemzetközi emberi jogok.

Helikon Kiadó, 2001.

A Törökországról szóló 2007. évi országjelentés.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0224&language=HU>

letöltés ideje: 2011. október 15.

Törökország belső etnikai problémáinak biztonságpolitikai következményei.

http://bizpol.playhold.hu/?module=corvinak&module_id=4&cid=43&scid=93

letöltés ideje: 2011. október 15.

Törökország és Európa energiabiztonsága.

http://bizpol.playhold.hu/?module=corvinak&module_id=4&cid=43&scid=91

letöltés ideje: 2011. október 15.

Törökország szerepe a Közel-Kelet biztonságának és stabilitásának biztosításában.

http://bizpol.playhold.hu/?module=corvinak&module_id=4&cid=43&scid=92

letöltés ideje: 2011. október 15.

Turkey 2002 Progress Report.

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/progre02.pdf>

letöltés ideje: 2011. november 2.

Turkey 2003 Progress Report.

http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/Tur_En_Realitons/Progress/Turkey_Progress_Report_2003.pdf

letöltés ideje: 2011. november 2.

Turkey 2005 Progress Report.

http://www.mfa.gov.tr/data/AB/2005_progress.PDF

letöltés ideje: 2011. október 15.

Turkey 2006 Progress Report.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2006/nov/tr_sec_1390_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 31.

Turkey 2008 Progress Report.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/key_documents/reports_nov_2008/turkey_progress_report_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 15.

Turkey 2009 Progress Report.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/tr_rapport_2009_en.pdf

letöltés ideje: 2011. október 31.

Turkey 2010 Progress Report

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/tr_rapport_2010_en.pdf

letöltés ideje: 2011. november 2.

Turkey – A New Corporate World for Europe.

<http://www.ibsresearch.com/files/ERT-Report-Final.pdf>

letöltés ideje: 2011. október 31.

Váradi Szilvia: Az uniós jog a tagjelölt államok alkotmánybíróságainak szemszögéből.

<http://www.freeweb.hu/kul-vilag/2010/04/varadi.pdf>

Kül-Világ, VII. évfolyam, 2010/4. 48-63. o.

Veréb Tamás: Hosszú még az út! Az Európai Bizottság jelentése Törökországról – elemzés

http://bizpol.playhold.hu/?module=hatteranyagok&module_id=2&page=0&type=all&reszletek=27

letöltés ideje: 2011. október 15.

Violation by Article and by Country 2009.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E8F73EC8-AF6A-4205-BAF2-F6043F67F651/0/Tableau_de_violations_2009_ENG.pdf

letöltés: 2011. október 15.

Violation by Article and by Country 2010.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/596C7B5C-3FFB-4874-85D8-F12E8F67C136/0/TABLEAU_VIOLATIONS_2010_EN.pdf

letöltés: 2011. október 15.

Zeyno Baran-Ian O. Lesser: Turkey's Identity and Strategy – A Game of Three-Dimensional Chess.

http://www.hudson.org/files/publications/Turkey_BaranLesserBagci.pdf

letöltés ideje: 2011. október 31.